

GAZETA ANTIREVIZIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. NICU FILIPESCU 30.

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Pentru țărani și muncitori: 90 lei, pe 6 luni 50 lei.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 lei.
Autorități și instituțiuni sătești 200 lei.

Pentru cetitorii cărora le trimitem numere de probă

Rugăm pe onorații cetitori cărora li se trimite numere de probă din „Gazeta Antirevizionistă”, să nu ne trimită 'napoi în cazul că n'ar vrea să se aboneze, deoarece primirea lor nu-i obligă la nimic.

Le trimitem gazeta gratuit, de probă, o lună de zile (patru numere). De-aceia n'colo o trimitem numai celor cari se abonează și-și plătesc înainte modestul abonament, redus dela Anul Nou la 130 de lei pe an și la 70 de lei pe-o jumătate de an, iar pentru țărani la 90 de lei pe an și la 50 de lei pentru jumătatea de an.

DIN RAIUL HORTIST

I-au prostit că se fac colonizări

Zărele budapestane din 14 Febr. au publicat un fapt dintre cele mai indoișoare, în legătură cu partea jalnică a proletarilor agripli din Ungaria.

Peste două sute de familii și-au îndut tot ce brună aveau, și au cecat Dumineca trecută, cu căruța cu purcel, din părțile graniței spre Sătmăr, tocmai în colțul între Drava și Sava al Panoniei, granița iugoslavă, fiindcă au zis că acolo lumea nu face cozi și că din pricina aceasta s'au ceput colonizări. Ajunși acolo, au aflat cu groază că de fapt era din Pecs (Cinci-Biserici) a societății protestante de binefaceri face propagandă pentru colonizarea ținutului cu unguri calzi din alte părți, dar de-ocamdată totu-i numai o planuire.

„Colonizări” au bătut pe la porțile oficiale, ca să li se dea v'run rost, dar după două zile au pomenit că li se dea formal cu ciorul. Șaiszeci de familii — une „Magyarság” — au fost expediate 'napoi spre granița sătmăreană cu poliția, cu bilete de cortare. O seamă de familii mai măsese încă n' 14 Febr. în Pecs, când poliția nu mai avea bilete pe cale ferată. Șaisprezece familii au plecat la urmă pe jos, gerul cel mai cumplit.

Și n' timpul acesta Gömbös, de doi ani și jumătate tot gâduște colonizări, arăta a unării majorităților parlamentare că situația-i salvată, fiindcă bătut în sfârșit palma cu ethlen vânzând pe țară nimea năbătată cu făgăduieli de reforme.

Troglodiții din județul Borșod

S'a scris iarăși la Budapesta săptămăna trecută, și încă tocmai semioficiosul guvernului, în „Budapesti Hirlap” (no din 13 Febr.) spre soarta mai rea poate și

decât a troglodiților preistorici, cari măcar puteau să vâneze în voie, a celor peste patru mii de troglodiți (de oameni cari locuiesc în gropi și n' vâgăuni săpate n' coaste de deal) din 11 sate ale plășii Mezökövesd din județul Borșod.

„Trăiesc — spune semioficiosul guvernului — în peșteri cari nici pentru animale nu-s bune. Mobile n'au. Le ține loc de masă un fel de alcătuitor de scânduri. Paturile le sunt niște scânduri sprijinite pe niște țigle, cu câteva paie și câteva sdrențe. În „paturile” acestea dorm îngrămădiți, ca să se n'călzească unul de altul, toți cei 8-9 membrii ai familiei. Lumină n'au. Depela 5 după amiază, când se inserează, se culcă și zac în somnolență până se face ziuă. Cel mult copii de școală se scoală mai de vreme. Prânzul li-i un pahar (de unde pahar? — n. tr.) de vin fiert, fiindcă vinul e mai ieftin în acest ținut de vii, sau o bucată de pâine muiată în rachiu. După un asemenea „prânz”, nespălați, îmbrăcați în aceleași zdrențe în cari au dormit, înghețați și cu membrele amorțite, copii o ntind la drum spre școală prin zăpadă kilometri întregi.”

Ni se spune în continuare ceea ce s'a mai arătat și cu alt prilej în coloanele noastre: că locuitorii aceștia lucrează la vii și-și primesc sâmbria în natură. Adecă vin în loc de bani, și de-aceia copii au măcar vin la prânzul de dimineață. Și ni se mai spune că-i mănă tuberculoza și degenerarea, că în fiecare an migrează spre alte părți de țară 20 la sută din populație, și că n' loc să le dea casă și pământ, oficialitatea a decretat plasa troglodiților „plasă medicală model”, ca să facă despre bolile lor statistici.

„Au fiert copiii și-au făcut din ei țuică”...

Acum câțiva ani a dezertat din armata românească un ungur cu termen redus, ziaristul Al. Török, și-a fugit la Budapesta. Ca să se poată da drept martir al cauzei ungurești, licheaua s'a apucat apoi și-a scris o carte: „Suferințele mele în armata valahă”. Firește că literatura mucosului a avut trecere. Și astfel Alexandru Török s'a pomenit peste noapte mare scriitor. Astăzi e maaare romancier, și firește romancier al durerii repatriatilor cari au trebuit să fugă dinaintea barbariei valahe. A publicat în editura Franklin din Budapesta un roman în două volume, „Az idegen város” (Orașul străin), în care iată ce spune într'un dialog:

— „Las-o, las-o, băiete... tradiție! dă-o incolo! Și cultura! Incașii din Peru, frate dragă, au fost în multe privințe la un nivel cultural cu mult, mai înalt decât cuceritorii spanioli, și unde sunt astăzi! Dar exemplul Romei și-al Atenei? Ei, frate, face istoria astfel de trăsnați! Rasa mai aprigă, neogârjită încă de drăcia de cultură, iese din pământ, de sub țărână, se scoboară depe munți în văi, și inghite pe moleșiți cu păr, cu piele și cu cultură cu tot! Dă apoi pe gât o dușcă și-ți devorează mîia și ceva de ani. Apoi o inghite și pe ea cineva. Să luăm seama, frate, și să ne grăbim. Să ne grăbim! Până nu e târziu! Că Ungaria mare era milenară! Unde-au fost românii când noi așa și pe dincolo, și unde-au fost cehii când noi... asta și asta! Ei, vezi, asta-i! Sugeau încă țâța mamei lor! Noi în vremea aceea ne vârsam sângele, și uite, acum ni s'au suit în cap... De n'ghitit ne-au inghițit, acum să luăm seama să nu-și poată mistui inghițitura!”

(Din vol. II, pag. 33-34. Urmează, ca la aldămaș, bătaie în palmă; cel căruia i s'a dat statul de mai sus, bate palma că va face așa precum a fost sfătuit: că nu-i va lăsa pe valahi să-și mistue inghițitura).

Sau:

„Ehei, frate-meu! să fi văzut ce scatoalcă i-am dat porcului de valah, de șapte ori mi s'a dat de-a tumba, hi-hi! Dacă oi mai merge eu odată acolo 'napoi, i-ha!, piatră nu mai rămâne pe piatră! O să curgă, frate, sânge pe Olt, sânge adevărat!” (Din vol. II, pag. 47).

Sau:

„... a fost în Ardeal odată, în clasa a opta de liceu, într'o excursie de studii, dar și atunci n'a ajuns decât până la Orade, i-a fost însă și-atăta de ajuns. Pe tată-sau îl omorâseră puturoșii de valahi izbindu-l cu opincile n' cap, pe mă-sa au răstignit-o de perete cu cuțitul cu care taie mămăliga, copiii i-au fiert de au făcut din ei țuică”.

Ne oprim aci. Celelalte instigații infernale de cari sunt pline paginile celor două volume ale dezertorului Török, să le caute autoritățile noastre, cari au lăsat să intre în România și să figureze în toate vitrinele librăriilor, în toate bibliotecile de imprumut, în toate bibliotecile școlilor ungurești și în biblioteca societății pseudo-culturale „Kölcsey” dela Palatul Cultural din Arad, asemenea carte blestemată.

Cetitorii să nu se indoiască ci să ne creadă fără discuție. Citatele de mai sus sunt dintr'un roman tipărit în Ungaria hortistă și admis în România. Duceți-vă la orice librărie, îl veți găsi la loc de cinste. Duceți-vă la Palatul Cultural din Arad și-l veți găsi sub numărul 27866 și sub no. „jurnalului de spor” 2561 din 1932, stampilat în vr'o zece locuri cu stampila societății iredentiste „Kölcsey” (aceea care făcea pe vremuri în județul Aradului maghiarizările de școli și de nume), și alături de această stampilă, tot deatâtea ori, cu stampila Palatului Cultural.

Iată unde am ajuns!

Să nu ne revolte însă că asasinul și falsificatorul de franci francezi Eckhardt a avut îndrăzneală să ne părăscă astă toamnă la Liga Națiunilor că nu admitem contactul cultural între ungurii din Ardeal și între Budapesta, și să nu ne revolte nici că librării dela noi vând și afișează asemenea carte „culturală”. Este la urma urmelor meseria celor dela Budapesta să ne submineze cum pot, și-i meseria librărilor să vândă și să afișeze ce-i lasă autoritățile. Vom denunța însă opiniei publice pe societatea „Kölcsey” a directorului de liceu Fischer (amestecat până astăzi în prea multe d'al de astea ca să-l putem ierta), fiindcă nu se poate

presupune că n'a știut ce carte a vârit în biblioteca de imprumut a Palatului Cultural al municipiului. Abuzul societății „Kölcsey” este indiscutabil și nu poate să rămână nesancționat!

Mai mult însă ca oricine așteptăm să fie sancționați cei cari au admis intrarea în țară a unei astfel de cărți satanice. Știm că indolența aceasta nu se cheamă indolență, fiindcă nu-i întâmplătoare. Domnii de-acolo de sus cari admit în țară cărți ca aceasta sau ca romanele cu cari face aici parale pentru finanțarea propagandei sale iredentiste editura „Pesti Hirlap”, au și mijloace și-au fost și avertizați indeajuns ca să vegheze ce fel de import cultural admit în țară. Au păcătuit totuși și păcătuiesc mereu, și nu din prostie, din lene sau din altă asemenea pricină. E la mijloc — a dovedit-o cu prisosință trustul de protectori ai gazetelor budapestane admise în țară, schimbați după cum se schimbă guvernele — e la mijloc un târg blestemat, care trebuie sancționat fără milă și fără zăbavă.

Până când nu se va lecui peștele dela cap, de geaba am cere confiscarea cărții blăstamate. Vor confisca-o pe-a dezertorului Török, ca să se admită în locul ei alta. Alta în care „puturoșii de valahi” nu vor mai face din copii minoritarilor unguri țuică ci șliboviță sau spirt negru.

Năvală la copacii depe șosele

„Magyarság” din 13 Febr. anunță că în județul Bichiș s'arămăa umbra n' cete pe șosele și taie copacii și pomii publici, ca să aibă cu ce se încălzi. S'au trimis în contra lor guarzi, dar paznicii se întorc bătuți și fugăriți. Autoritățile au trebuit astfel să recurgă la armată.

78 de lei mînzul

„Uj Magyaraság” din 14 crt. publică următoarele:

„Ziarul „Somogyi Ujság” scrie că n' după amiază Miercurii trecute s'a vândut la târgul de vite din Somogy (oraș în partea ungurească de către Austria, — n. tr.) un mînz cu 3 pengő (78 de lei) — mai ieftin decît decît se vinde un cal-jucărie în prăvăliile din Budapesta. E probabil că vânzarea aceasta cu 3 pengő e un caz izolat, totuși cazul dovedește că în satele ungurești e o așa de nemărginită sărăcie, peste care nu se poate trece fără cuvânt.”

Românii uniți din ținutul Dobrișinului

— Câteva date istorice despre trecutul lor —

Situația bisericii unite române din Ungaria, putem să spunem fără înconjur, se prezintă mult mai tristă chiar decât a celei ortodoxe, care abia se mai poate reculege de pe urma acțiunii binecunoscute a lui Ștefan Németh.

Parohiile române unite, în mare parte, sunt diriguite de Episcopia gr. cat. maghiară de Hajdudorog. Preoții români li-au fost înlocuiți cu preoți maghiari ori ruteni, iar în biserici s'a introdus limba liturgică ungurească.

În cele douăzeci de comune rămase în Ungaria din plasa Csenger (j. Satu-Mare), sunt români de confesiune greco-catolică în Csegöld, Csengerujfalu, Gacsály, Nagygéc, Porcsalma, Rozsály, Tyukod, Ura, etc. Aceste comune însă n'au preoți români

și nici școli confesionale românești, dar întâlnim în ele școli confesionale cu numirea „Școala confesională greco-catolică maghiară” („Görögkatolikus magyar felekezeti iskola”).

În comunele Csengerujfalu și Csegöld, serviciul divin se face în vechile biserici românești în limba maghiară, afară de prefacere, care se rostește în limba greacă.

Românii din acest ținut sunt obligați, să ia parte în frunte cu preoții și învățătorii la toate serbările naționale, precum și la manifestările cu caracter revizionist.

Organele administrative controlează dacă românii s'au conformat acestei obligațiuni, și în cazul când au absentat îi persecută.

labă”, care amenința serios „Roma calvină”, Românii s'au făcut nevăzuți; au intrat ca în pământ!” „Și astăzi mai sunt vreo cinci mii de români în Dobrișin! (Ei sunt de religie unită și ungurii nu-i mai socotesc a fi Români!) De atunci s'au închis școlile românești, confiscându-se tot ce amintea naționalitatea română din aceste școli. De atunci au fost înlocuite cu forța cărțile bisericești românești, cu cele slavonești, și mai apoi grecești și ungurești. Când eram cleric, am dat de cărți românești vechi din sec. al XVIII-lea, în următoarele comune: Calul Mare (Nagy Kállo), Siman (Kallo-Semjén), Mihályi, Nyir-Lugos, Nyir-Bakta și Ujfehértó.

Preoții ruteni din aceste părți imi povesteau, că podurile bisericilor și-a caselor parohiale sunt pline de aceste cărți. Eu am voit să iau câteva cărți de acestea și să le duc de suvenir. Nu mi s'a dat voie. Din comuna mea natală (Obrani), am izbutit însă să salvez un octoic vechi, din secolul al XVIII-lea, care a fost pus la adăpost sigur. Preotul nostru din localitate, Ioan Secheli, — ucis de unguri în 1915, a păstrat cu sfințenie această carte și înainte de-a fi ucis de unguri, ca pe o relictă sacră, a predat-o cumnatului meu.”

În veacul, trecut conștiința națională a acestor Români (majoritatea uniți), a fost cât se poate de dărâ. Manifestația de simpatie, făcută naționalistului memorandumist Dr. V. Lucaciu, ne face dovada deplină. Încă pe timpul absolutismului habsburgic. Românii din jurul Dobrișinului și-au înființat școli confesionale unite, iar în bisericile lor, cari se aflau în strânsă legătură cu ale fraților din Transilvania, se ținea trează această viață națională românească. În special, biserica a fost aceea care li-a mai salvat oarecum românismul, ce mai licărește și astăzi în conștiința lor.

A venit apoi maghiarizarea prin episcopia Hajdudorogului, depe urma căreia abia a mai rămas ici-colo câte-o slabă pălpăire românească.

Petre Petrinca

Prețurile la Budapesta

CARNEA DE VITĂ, de fript 120—220 kilogramui (31—57 lei); de supă 90—140 (24—37 lei) DE VIȚEL, sulpă 220—280 (57—73 lei), dela rinichi 150—220 (39—57 lei) DE OALE, dina-poi 120—160 (31—42 lei); dina-into 80—120 (21—31 lei). DE PORC: costițe 120—180 (31—47 lei), pulpă, spate, 96—120 (24.5—31); lături 86—112 (22—29), slănină de topit 110—130 (29—36 lei), osânză 120—136 (31—37 lei), untură 128—140 (33—36 lei). PUI: 100—250 bucata (26—65 lei). RATE: 230—800 (60—208 lei). PÂINEA, albă 36—42 (9.36—11 lei) de jumătate albă 30—34 (7.80—8.84 lei), neagră 18—22 (4.68—5.72 lei).

După „Uj Magyar-ság” din 12 Februarie crt., socotind un pengő 26 lei.

Comuniștii partidului maghiar

— Cine-i secretarul partidului maghiar în Banat

Am arătat în numărul trecut, în legătură cu minciunile srise de presa maghiară dela noi despre un caz al primarului ungur, fost comunist, Adalbert Kovács din Sălonta, că presa maghiară n'are autoritate să facă imputări în legătură cu comuniștii, deoarece Gömbös și o mulțime de alți mahări ai regimului hortist și-au început activitatea politică în apele comuniste, și deoarece o seamă de conducători de astăzi ai partidului maghiarilor dela noi au slujit regimul lui Károlyi sau chiar pe al lui Bela Kun.

Am citat între altele cazul lui **Gheorghe Paál, secretarul pentru Banat al partidului maghiar, fost pe vremea lui Bela Kun atotputernic la prefectura poliției din Budapesta, bolșevizat de el.**

De Paál acesta se ocupă și publicația timișoreană „A Tóli”, în numărul dela 10 Febr. crt., arătând că i-au fost arătate isprăvile din timpul comunismului

la procesul din zilele trecute fostului comisar al poporului kosi. „A Tóli” citează din des-terile acestui proces, după „Magyar Hírlap” din 24 Ianuarie și după „Ujság” (amândouă ziare budapestane), și arată că mulți martori dela proces au declarat că bolșevizarea poliției dapestane a fost opera lui Paál care râvnea prin aceasta să jungă prefect de poliție al celei ungurești.

Pe noi nu ne miră de loc partidul maghiar s'a dat pe la unor astfel de oameni, ce doar bine cunoscută anchetă i s'a făcut acestui partid încă câțiva ani, pentru un amestec într'un complot comunist din cuime, și i deasemenea n'ede-cunoscut — ca să nu amintim decât acest caz dintre alții — și-atâtea — ce legături comuniste are la București iredentista „Buc-sói Lapok”, organul pentru cuime al acestui partid așaburghez.

O carte despre crimele Ungariei hortiste

Zilele trecute a apărut în franțuzește o carte de mare interes, a reputatului ziarist emigrat dela Budapesta Ludovic Fényes, intitulată (credem că pe nedrept, pentru că nu se poate declara vinovat de blăstămățiile regimului hortist întreg poporul maghiar): „Poporul maghiar acuzat,” și având subtitlul: „Marsilia și sistemul dictaturii maghiare.”

Cartea lui Fényes László (să nu fie confundat cu dr. S. Fényes, refugiatul dela București) se ncepe cu legătura ce e între atentatul dela Marsilia și între falsificările de franci francezi, și răspunde cu o întreagă serie de dovezi despre crimele regimului hortist la disculpările maghiare din procesul Marsilie pronunțate prin gura nevinovată a asasinului și a falsificatorului de franci Tiberiu Eckhardt.

Complicitatea lui Gömbös cu asasinii ministrului Erzberger

Eckhardt spusese la Geneva că Ungaria nu numai n'a aprobat niciodată crimele politice, dar a avut întotdeauna oroare de ele. Ca răspuns la aceasta, Fényes arată o serie întreagă de crime ale regimului hortist, începând cu asasinarea socialiștilor Somogyi și Bacsó, cari au fost aruncați de ofițerii teroriști în Dunăre, cu burțile spintecate și umplute cu pietre, și încheind cu ascunderea ofițerilor Schulz și Thylessen, asasinii ministrului german Erzberger, pe cari Fényes declară că i-a văzut personal în vila lui Gömbös dela Nagytétény, ba, ce e mai mult, mama actualului prim-ministru maghiar i-a mărturisit lui Fényes în simplitatea ei, că cei doi ofițeri germani sunt urmăriți de poliție și că fiul ei i-a adăpostit la dânsul; totuși Gömbös a declarat în ziare pe cuvânt de onoare (în anul 1923) că în vila lui n'a fost nimeni, și cu atât mai puțin niște criminali bavarezi.

Dela falsificări de franci la atentatul dela Marsilia

Amintind despre crima dela Marsilia, Fényes arată în legătură cu acuzațiile aduse Ungariei Franța și Iugoslavia că ceea s'a comis la Marsilia intră în totdeele feudale ungare. Tot astăzi în Decembrie 1925, când conelul de stat major Jankovics fost prins la Amsterdam cu do-cufere pline de bancnote franceze falsificate, guvernul maghiar a declarat că nu știe nimic, deși Jankovici avea pașaport diplomatic.

Se știe apoi, că guvernul francez a întreprins cercetări pe cont propriu, stabilind că focarul falsificărilor a fost la Budapesta, dovedit atunci, că forurile superioare ale armatei și poliției, și asociațiile patriotice din Capitala Ungariei, participaseră la falsificarea francului francez.

Funcționarii superiori cari

mau să fie pedepsiți, au fost

majoritate amnistiați, iar cei

au fost înlăturați din serviciu

statului au fost plasați în schin

pe la diferite întreprinderi par

culare. În fruntea asociațiilor

ționaliste implicate în afacere

francului francez stă fostul pri

ministru Teleki și arhiveveo

Albrecht Habsburg.

Parlamentul de atunci a fost

guvernul să instituiească o comi

de anchetă parlamentară, care

lămurească chestiunea falsifica

bancnotelor franceze. Într'una

ședințele acestei comisii, șeful

liției din Budapesta a fost în

bat de deputatul Wilhelm Vázson

cum s'a făcut că poliția a elib

falsificatorilor pașapoarte rom

nești? Acesta a răspuns evasiv

Eliberarea de pașapoarte false

nume fictive e una din îndator

noastre. Nu sunt responsabil de

ceasta. Și acest funcționar de

e și azi în fruntea poliției bu

pestane! Unul din subalterni

săi a fost mutat acum disciplin

în provincie, fiind implicat

chestiunea pașapoartelor

sinilor dela Marsilia.

„Românofilia“ lui Ludovic Kossuth

— Marginalii la o îndrăzneală a d-lui Gyárfás și-a lui „Erdélyi Hirlap” —

În vreme ce la Budapesta se desfășoară întâiul act al marelui proces pricinuit în viața politică maghiară de pactul dela Roma și de tratativele ce se duceau la Londra pentru lărgirea pactului franco-francez, un domn care e conducătorul de fapt al partidului maghiar dela noi, Elemer Gyárfás, s'a urcat din indemn de sigur budapestan la tribuna Senatului românesc, și a cerut să nu se mai vorbească despre legături ce nu există ale unguirilor dela noi cu irenta budapestană, deoarece primind când s'a ratificat tratatul de pace să rămână pe pământul statului român, unguirilor de aici au tras toate consecințele. Cuvântarea aceasta, comandată dela Budapesta, i-a îndemnat pe unii să adreseze senatorului unguirilor laude peste măsură, nedându-și seama că nu era o declarație sinceră și adevărată, ci sfătuită din Ungaria.

La abia câteva zile după această vorbă mai mult sau mai puțin solemnă, d. Gyárfás s'a dus din nou la tribuna Senatului, dar pentru că să vorbească în stilul dumnișale de totdeauna. A vorbit despre cenzură, și a instigat în cel mai atâțător chip în contra cenzurii din orașele ardeleni, pentru că ar șicana și-ar sugruma presa maghiară.

Cum „sugrumă” cenzura presa ungurească

Cetitorii români ai acestei presei de instigație au rămas cu drept cuvânt consternați în fața atâțării acesteia a senatorului maghiar, după ce dânsii știau ce libertate ne mai pomenită li-i îngăduita sub regimul cenzurii ziarelor maghiare dela noi, încât de-o pildă „Aradi Közlöny” — ca să ne mărșinim la acest singur exemplu — a fost lăsat să publice în numărul său festiv dela Crăciun, că patria lui „se întinde din Panonia, peste Slovacia, până la Sibiu”. Astfel de îndrăzneală pot să vadă la noi lumina tiparului unguresc, și totuși domnul ăla cu consecințele trase în ziua ratificării tratatului

de pace cutează să vorbească despre sugrumarea prin cenzură a ziarelor maghiare, cari de mult ce-s sugrumate, se sporesc mereu în așa de mare măsură încât sporierea lor l-a alarmat până și pe faimosul iredentist Krenner, precum s'a văzut din articolul ce i l-am reprodus acum două săptămâni din semioficiosul „Budapesti Hirlap”.

Neglijențe de neiertat

Și cum sunt sugrumate ziarele maghiare dela noi, după d. Gyárfás? Prin faptul că li se impune să scrie numele de localități și de străzi din România așa cum li-i numele oficial, și că li se impune să întrebuițeze în alte ocazii (adece atunci când pun pe hârtie nume românești) o ortografie cu care nu-s obișnuite! Iată marea crimă ce-o face cenzura. Adevărată crimă, adăugăm noi, pentru că o face așa cum o face: adece cu neglijențe de neiertat. E de ajuns să arătăm că dacă la Arad se impune presei maghiare să scrie numele de localități românește, în alte părți se tolerează numele neromânești. Sau că în timp ce la Oradea interzis ziarelor să poarte în titlu numele Orăzii pe ungurește, la Târnăvioara, fostă Diciosânmarțin, e ngăduit să apară o publicație cu numele de „Küküllő” (numele unguresc al Târnăvii), iar la Timișoara nu numai ziarul care a fost confiscat pentru că a publicat pasagii tăiate de cenzură (ne referim la „Temesvári Hirlap”), e tolerat să poarte în titlu numele unguresc al Timișorii, dar chiar și ziarele nemțești (ca „Temesvarer Ztg.”), sunt lăstate să poarte în titlu acest nume maghiar. Și fiindcă d. Gyárfás a vorbit de siluirea „ortografiei”, să amintim de încheiere că în darea de seamă publicată deunăzi de ziarele maghiare din Arad despre o serbare dela Chișineu, ni-a fost dat să citim numele soției notarului Arcadie Crăsnic scris astfel: Crăsnic Arpadné. Și câte nu-s aceste provocări!

Și totuși d. Gyárfás și ziarele maghiare cari îl comentează, cutează să protesteze?

Dela d. Gyárfás la Kossuth

Într'unul din comentariile ce s'au făcut în ziarul „Universul” interpelării îndrăznețe a d-lui Elemer Gyárfás, s'a spus că departe de-a ne abate din cale cutezanța senatorului maghiar și a presei ungurești ce-i ține isonul, ea trebuie să ne ndemne să ducem începutul la capăt, fiindcă era vremea — după al 16-lea an dela desrobire — să dispară odată din presa ungurească dela noi numele ofensătoare, ca acelea de-o pildă cari sunt compuse cu cuvântul Oláh (Oláhlapos, etc.), sau cum este numele călăului românilor Kossuth din nomenclatura străzilor urbane.

Articolul amintit a făcut mult sange rău ziarului care și are redacția budapestană la oficiosul Ligii Revizioniste, — lui „Erdélyi Hirlap” din Arad.

În n-rul din 12 crt. al acestei gazete iredentiste a apărut un e-

Hirlap” trage de aci concluzia că Ludovic Kossuth a fost nu un călău al românilor ci cel mai mare prieten al lor, și adaugă că în timpul domiciliului sale în Anglia a ținut conferințe în favoarea Principatelor românești Unite, pentru ca să contracareze acțiunea diplomatică dusă în contra lor de Austria.

Iar după această afirmație pe care „Erdélyi Hirlap” ar fi trebuit s'o dovedească, ziarul arădan trece la piesa „Avram Iancu” a d-lui Lucian Blaga, jucată zilele acestea la Cluj, ca să-l critice aspru pe autor că a căzut în „stupizenia” cu care tratează de obicei românii figurile istorice și politice maghiare, și l-a prezentat pe Dragoș ca uneltă a violenței și a dușmăniei față de români a lui Kossuth, pe câtă vreme, după istoricii din redacția lui „Erdélyi Hirlap”, Kossuth l-a trimis pe Dragoș la Iancu cu gânduri de pace, și-i vinovat numai Hatvany că a călcat fără știrea lui Kossuth armistițiul.

Articolul lui „Erdélyi Hirlap” se încheie după aceasta cu nădejdea că se va găsi cineva să-l prezinte pe Kossuth în chip obiectiv românilor, și mai cu seamă dat fiindcă el e acela care a adus legea dela 1849 pentru protecția naționalităților.

Ce trebuie știut despre „legea” koșutistă a protecției naționalităților

În monografia „Meseriașii români din Arad” ce-am publicat-o în 20 de numere din Oct. 1933 ale ziarului „Ecoul”, am arătat în privința acestei „legi” a lui Kossuth, în legătură cu legea de protecție a naționalităților adusă la 1868 ca să nu fie niciodată aplicată, următoarele lucruri ce e bine să fie cu acest prilej reamintite:

„A fost legiferată această făgăduială (dată de împăratul când a alipit Ardealul la Ungaria, ca popoarele nemaghiare din Ardeal se vor bucura de toate drepturile) îndată după sancționarea uniunii, prin faimoasa lege a naționalităților dela 1868. În hârtia iscălită de mâna împăratească scria însă una, în faptă s'a tradus, și încă tocmai dela început, cu totul altceva. Erau acei cu cari se împăcase Austria, acei pe mâna cărora a dat pe românii Ardealului, acei cari ni-au votat legea naționalităților și aveau să ni-o aplice, reprezentanții ideologiei politice maghiare dela 1848, și dela asemenea „liberali” nu se putea aștepta altă traducere în faptă a promisiunii împăratești decât așa cum ni-au dat-o de îndatăce-au transpus-o în faptă. Atunci când au mai fost odată stăpâni de capul lor peste popoarele de altă limbă ale Ungariei, sub Kossuth, liberalii aceștia ne mai dăduseră o „lege” a naționalităților, rămasă firește nevotată pentru că într'un an și jumătate de regim koșutist abia au găsit vreme să se gândească la naționalități în ultima ședință a parlamentului lor, la 28 Iulie 1849, cu două săptămâni înainte de finalul dela Șiria, care de fapt li s'a ivit exact

Articolul ediției arădane a lui „Pesti Hirlap” ne-a mirat numai prin cutezanța de-a numi „stupizenie” (ostobaság) ceea ce s'a afirmă în scrierile românești despre antiromânismul figurilor de seamă din politica și din istoria Ungariei.

Incolo, ne-am prea obișnuit să vedem falsificându-se istoria relațiilor dintre români și unguri, și în special tocmai la acest capitol privitor la legea koșutistă de protecție a naționalităților și la legăturile lui Kossuth cu principalele românești.

Despre această a doua chestiune, despre legăturile călăului dela 1848 cu Principatele, s'a mai scris și trebuie să se mai scrie, până când se va fi popularizat în deajuns adevărul întreg, care nu-i că Ludovic Kossuth ardea de dragoste pentru ele, ci că spera ceva pentru ungurii săi din acțiunea lor.

Despre cealaltă chestie socotim nemerit să improspătăm aci câteva lucruri, pentru că să se sfârșească odată cu continua citare în presa ungurească a „legii dela 1849” referitoare la protecția românilor din fosta Ungarie, și pentru că să nu mai prindă istoricii din redacțiile ungurești curaj ca să ne dascălească pe chestiunea răscăleii lui Iancu.

să-și mai facă apelul nominal și fără se se mai gândească la „legea” naționalităților. Asta e legea care a precedat pe cea dela 1868, și reprezentanții acestei mărinimii față de popoarele ne-maghiare au avut să fie aducătorii legii celei de a doua, (de astă dată precedată de promisiune împăratească și sancționată de împărat), pe care aveau să ni-o aplice, tot ei, până la 1918”.

A fost s'au n'a fost Kossuth călău al românilor?

Pentru că „Erdélyi Hirlap” a crezut că poate să răspundă în chipul arătat mai sus la atributul de „călău al românilor” ce s'a dat lui Kossuth prin ziarul „Universul”, vom adăuga la cele arătate adineauri despre nesinceritatea ce a fost la baza așa-zisei legi koșutiste despre protecția naționalităților, următoarea spicuie din ziarul arădan „Alföld” (an. VII. no. 164, din 19. VII. 1867, p. 1-2):

Deputatul român (din parlamentul unguresc) Sigismund Papp a afirmat la discuția bugetului războiului că Ludovic Kossuth a spus printr'o proclamație adresată românilor la 1848:

„Ha ti oláhok nem fogtok engedelmeskedni és a fegyvert le nem teszitek”, mint egy Isten van az égben, oly igaz hogy én titket kiirtalak a föld színéről”.

Adece:

„Dacă voi, valahii, nu vă umiliți și nu depuneți armele, e tot așa de adevărat precum e adevărat că e un Dumnezeu în ceri, că eu am să vă extirpez (să vă șterg) de pe fața pământului”.

Kossuth a desmîșit prin „Magyar Ujság” (printr'o scrisoare reprodusă și de „Alföld” cu câteva numere mai înainte) că ar fi adresat românilor asemenea cuvinte.

La desmîșirea aceasta deputatul Sig. Papp a răspuns prin „Pesti Napló” următoarele:

„Declar întâi de toate, în interesul adevărului, că această proclamație care s'a tipărit la tipografia Beimel-Kozma din Pesta, în ungurește și românește, și s'a răspândit în 10 mii de exemplare, n'a fost semnată numai de Ludovic Kossuth, ci titlul ei este: „A honvédelmi bizottmány, az oláh nemzethez, az oláh néphez. Kelt Pesten, október 10-én. 1848. Az ország védelmére megbízott országgyűlési választmány”^{*)}. Contele Mihail Eszterházi senior, m. p., membru al comisiei, Ludovic Kossuth, m. p. președinte; deci eu (continuu declarația lui Sig. Papp, n. tr.) ar fi trebuit să nu amintesc în cuvântarea mea această proclamație la singular ci la plural, și această rectificare o și fac acum bucuros în interesul datelor istorice.

^{*)} În „Alföld”, VII. No. 169, se citează astfel: „8 nap alatt le nem teszitek” (dacă nu depuneți armele în opt zile).

^{**)} Comisia pentru apărarea patriei, către națiunea română, către poporul român. Dat în Pesta. la 10 Oct. 1848. Comisia parlamentară delegată cu apărarea țării.

(Continuare din pag. 3-a)

„Românofilia” lui Ludovic Kossuth

„De această proclamație își mai aduc și până astăzi foarte mulți aminte, foarte mulți au păstrat-o, iar Ladislau Kóváry a fixat-o și el în cartea sa „Okmánytár az 1848-49-iki erdélyi eseményekhez” publicată în anul 1861 (vezi pag. 88-91), și cuvintele pe cari eu le-am citat în parlament, le poate oricine ceti deasemenea acolo, deci existența ei (a proclamației, n. tr.) nu se poate în niciun chip trage la îndoială, și-anume cu atât mai puțin cu cât a venit răspuns la ea la 19 Oct. dela comisia română ardeleană de pacificare (vezi diplomatarul mai sus citat al lui Ladislau Kóváry), și, în sfârșit, nu poate fi trasă la îndoială nici pentru că cele spuse de mine le confirmă și cuvântarea rostită în parlament de d. Ludovic Kossuth la 7 zile după data și după răspândirea ei, adică la 17 Oct. În această cuvântare se repetă deasemenea unele expresii cuprinse în proclamație, dar și aci nu la singular ci la plural: „tegyék le fegyvereiket az oláhok, mert ha le nem teszik, napok, órák, percek múlva azt mond-

batjuk, nincs többé irgalom, benünk nem ellenségre, hanem egyenes kiáltásra fogunk találni”.

Adecă :

„Valahii să depună armele, căci de nu le depun, peste câteva zile, peste câteva ceasuri, peste câteva minute, vom putea spune că nu mai este milă, că vor găsi în noi nu niște dușmani, ci de-a dreptul extirpatori.” (Citată din foaia oficială „Közlöny” a guvernului lui Kossuth, no. 131, pag. 652)***

Acesta e Ludovic Kossuth, cu a cărui „românofilie” ziarul „Erdélyi Hírlap” îndrăznește să dascălească pe istoricii români, pe ziarele românești și pe un scriitor ca Lucian Blaga, și al cărui nume d. Gyárfás ne cere să-l lăsăm să figureze în nomenclatura din presa ungurească dela noi a străzilor din orașele ardelene.

***) Să se adauge la aceasta apelul adresat de Sig. Papp prin no. 49, 1867, al ziarului „Concordia”, ca să se păstreze proclamația lui Kossuth și să i se trimită și lui un exemplar. În „Concordia” vor mai fi fiind și alte lucruri de interes în această privință.

Altă impertinență

„Erdélyi Hírlap” din Arad a anunțat la 13 Febr. că în urma unei îndrumări a Arhiepiscopului Cisar dela București, Episcopul Majláth a dat preoților săi o circulară ca să se cânte în bisericile maghiare în limba românească Imnul Regal, la sărbătorile naționale și la onomasticele familiei regale.

Sfârșitul circularii Arhiepiscopului Cisar, care spune: „Dați cezarului ce-i al cezarului”, i-a sugerat lui „Erdélyi Hírlap” o impertinență de cel mai scandalos gust. Și-anume, spune această ediție arădiană a oficiosului Ligii Revizioniste maghiare, că indemnându-i pe unguri să dea cezarului ce-i al cezarului, Arhiepiscopul Cisar ar fi trebuit totodată să indenne și pe ministrul Angelescu să dea minorității maghiare ce este-al ei, adică să înceteze analiza numelor (prin care desromânizării sunt îndrumați dela școala maghiară la școala românească), și să înceteze examenele de limba română ale funcționarilor unguri.

Mai rar atâta impertinență. Și totuși „Erdélyi Hírlap” se mai plânge de cenzura românească!

**Ce tiți și răspândiți:
„Gazeta Antirevizionistă”**

I-au pus totuși babe iredentiste ștampila

Ziarul „Uj Magyarág” publică în n-rul din 13 crt. o scrisoare din America, cu noutăți despre artista maghiară Fedák Sári, care fiind trimisă de cei din Budapesta ca să facă în America un turneu cu un film revizionist, a fost pusă de autoritățile americane sub urmărire pentru că a înșelat fiscul, plătind mai puține taxe de spectacole decât trebuia, iar astă toamnă a fost pusă în urmărire și de parchet, pentru că vrând să-și răzbune pe impresarul evreo-maghiar care o denunțase că a înșelat fiscul, a înscenat în contra fratelui lui un șantaj, și fiind dată de cel șantajat în judecată, a jurat la judecată strâmb.

D-na Fedák și cu tovarăsa sa de șantaj și de jurământ fals Vilma Aknay (artistă unguroaică și aceasta) a fost lăsată în libertate până la judecată pentru o cauțiune de 40 de mii de do-

lari, dați de iredenta dela B. pesta.

„Uj Magyarág” anunță acum că la întâia dezbateră a procesului, la sfârșitul lunii trecute s'a marit cauțiunea la 50 de mii de dolari pentru Fedák și alți 50 de mii pentru tovarăsa ei. Firește, iredenta dela Budapesta și-a plătit făcând și de astă dată baie în pungii (în vreme ce milioane de fiămânzi din Ungaria pleacă adevărat de foame).

Dela proces, Fedák Sári a excortată dimpreună cu tovarăsa la închisoarea parchetului unde au fost fotografiate și i-a dat număr ca la orice crimă.

Au fost apoi lăstate libere, o cauțiune, fiindcă plătește Liga revizionistă dela Budapesta.

A doua dezbateră a procesului a fost fixată pe ziua de 18 Februarie. Despre această a doua judecată nu s'a scris încă în presa budapestană.

O punere la punct

Oficiosul Ligii Revizioniste maghiare „Pesti Hírlap” se ocupă în editorialul său din 14 crt. de un foarte interesant articol referitor la Ungaria al d-lui Louis de Vienne, fost ministru al Franței la Budapesta, apărut în „Le Temps” din 11 Febr.

D. de Vienne vorbește de condițiile ce spune Gömbös că le va pune unei invidii pe baza pactului dela Roma cu statele succesoare (egalitate de inarmare, tratament mai bun pentru minoritățile maghiare din aceste state, revizuire teritorială pe bază etnică), și se întrebă dacă guvernul maghiar va avea succes cu aceste pretenții. „Nu m'as prinde că va avea un succes nu de 50 la sută, dar nici de mai puține procente. Grija cu care a fost cumpănit fiecare cu vânt al recomandării dela Roma ca chestiunile ardente din regiunile dunărene să poată rămâne în suspensie, e o probă indiscutabilă că Italia, dar din și mai serioase motive Franța, nu

doresc să se vorbească cu lejul acestor acorduri de revizuire. Același e și punct de vedere al Angliei, după ce s'a unit cu sistemul fixat în pactul dela Roma. Incepe să se vorbească apoi pe Mica Antantă, e de înțeles că se opune oricărei cercări de felul acesta. Gombos deci riscă cel puțin atâta, ca să fie numită intervenția inoponabilă.”

Apoi, despre pretenția Ungariei de-a aduce în discuție tragica moarte a minorităților maghiare din statele succesoare:

„Ungaria trebuie să trateze nespuse de multă băgare de seamă chestiunea minoritară, pentru că nu-i o chestiune cu două ci cu trei tășuri. (Posibilitatea de contrapretenții pe baza reciprocitate, pericolul chestiunii minoritare germane).”

Cu toată această mustă, „Pesti Hírlap” (nici că se poate altfel) stăruie ca guvernul maghiar să pună la tratativele celei, vor face, cele trei condiții sus arătate ale d-lui Gömbös.

Așa de repede se uită?

În parlamentul unguresc s'au adus astă toamnă de câtră contele Somsich acuzații foarte grave asociației iredentiste „TESz” de sub comanda generalului Gömbös, și în special conducătorului ei efectiv Szó tsey, despre care s'a spus că a descins acum 15 ani în Budapesta în ala goi și cu desăgii în spate, iar astăzi are apartament de 15 camere și automobil la scară. Precum am arătat la timpul său, contele Somsich a învins asociația „TESz”, organizatoarea așa-zisei „săptămâni naționale a muncii” la care se aduc participanți din provincie cu sutele de mii, cu reducere de cale ferată, cu primește șperț dela căile ferate câte 67 de lei de fiecare călător ce vine la Budapesta în „săptămâna națională a muncii”.

În urma interpelării lui Somsich, ministrul de interne a îndrumat pe primarul general al Budapestei să ancheteze gestiunea asociației „TESz”, adică să cerceteze delapidările înămplăte acolo. Despre șperțul dela căile ferate nimic.

După o săptămână dela această îndrumare, primarul general al capitalei ungurești a dat un comunicat că „TESz” e clasa întru pată, iar Szó tsey ingerul omocrotitor. Ba bine că nu! Așadar mai lipsea, să se găsească reguli în gestiunea unei societăți iredentiste care figurează în cușugoslavă dela Geneva ca comitete al atentatorilor dela Mergesilla!

Spălată astfel de primarul general al Budapestei, „TESz” a uitat până și c'a fost vreun dată acuzată în parlamentul unguresc șperț primit dela căile ferate. Așa de mult a uitat, că acum 10 zile numitul lor Szó tsey a luat după el o dărușie de 50 de „Tesisti”, și s'un dus — precum arată semioficiosul „Bud. Hírlap” din 8 Febr. — la directorul general al MAV-ului ca să-i mulțumească în accesul său hiperpatriotic pentru șperțul dat de „MAV” lui „TESz”.

E totuși îngrozitor acest nism turanic!

Răboi cu de toate

Vă mai aduceți aminte de anecdota lui Speranță:

„Vai, sârman Ianoș borbat, ieri ai fost și astăzi nu-i! Ce păcat la capul lui, — Asta lucru nici curat!”

Om voinic, frumos la port, Sara vorbit, bine muncat, Băut bine, bine cucat, Dîmineața sculat mort...?”

Fie-iertatul Teodor Speranță habar n'o fi avut că n'a fost original de loc. Pentru că iată ce ne destăinuie „Magyarág” din 13 crt. că stă scris pe-o cruce din cimitirul satului Rökamáz din Ungaria:

„Tegnapielőtt péntek reggel Szücs Joska arra ébredt fel, Hogy halva fekszik az ágyon És nincs többé a világon.”

Adecă :

„Alaltăieri, Vineri dimineața, Szücs Ioska s'a trezit că zace mort în pat Și că nu mai e pe lume.”

Scriitorul budapestan Kosztolányi a pățit deunăzi una și bună. I s'a adresat prin presa maghiară un articol de omagii semnat de Thomas Mann, a doua zi după plecarea acestuia din Budapesta. Și când colo, se descopere că lui Thomas Mann nici prin gând nu l-a trecut să adreseze asemenea ditirambi colaboratorului lui „Pesti Hírlap” și c'au fost scriși în glumă de un publicist ungur, de unul Paul Táborcy.

Ziarele budapestane spun că Desideriu Kosztolányi se gândește să-și la satisfacție. Mai bine ar lăsa-o moartă.

Zilele trecute s'a pus la biserică „Ioan Kapisztrán” din Budapesta o placă în amintirea lui Apponyi, cu versuri iredentiste. Ziarul „Magyarág” scrie în n-rul din 9 crt., vorbind despre oma-

giul acesta, că s'a băjocorit memoria lui Apponyi, deoarece distihurile ce i s'au închinat șchioapătă în chip scandalos.

Un domn Bela Turi, precum aflăm din revista presei ce-o publică „Budapesti Hírlap” în n-rul din 11 crt., a scris în „Nemzeti Ujság” un articol despre turanism și despre avântul ce l-au luat în vremea din urmă popoarele din Asia. Și spune acest Turi așa: că mai vine vremea să-i fie turanismul de folos Ungariei, și datorită turanismului Ungaria va fi nu numai puncte de legătură între apus și răsărit, cum a fost până-acum, ci și între Asia și Europa.

Se vede că-s iremediabili gâr-găunii din capul acestor oameni.

Dupăcum arată în numărul său din 9 crt. semioficiosul „Budapesti Hírlap”, în Ungaria revine o crăsmă la tot al 105-lea cetățean masculin trecut de 15 ani, iar în Budapesta la tot al 6-lea.

„Magyarág” anunță că guvernul Gömbös plănuiește să aducă o așa-zisă lege de cadru, care să-i dea autorizare să aducă fără parlament ce dispoziții va crede de cuviință. Intre măsurile ce le va lua pe-acestă cale, figurează instituirea unui impozit pe burlaci și pe fetele rămase nemăritate.

Mitropolitul primat al Ungariei, cardinalul Serédi, a anunțat într-o conferință ținută acum săptămâna, că va propune să s'aducă o lege prin care să se desființeze obligativitatea căsătoriilor civile și să se declare obligatorie numai căsătoria la biserică.

În ziarele budapestane din 12 crt. s'a publicat o maghiarizare

de nume destul de nostimă: a d-lui Kossik, care se va numi pe viitor Koppányi, după pretinsul conducător-păgân al celor răsculați în contra încreștinărilor sfântului Ștefan.

Nostimada la care s'a pretat acest cetățean maghiar nu e asta. Ci că n'credința că a luat un nume de ungur păgân, bietul Kossik a luat un nume valah.

De altfel nu-i singurul care a pățit-o astfel. E n' bună companie cu cei mai mulți dintre cei ce și-au luat nume așa-zise ungurești din onomastica Ungariei depe vremuri.

La 28 Febr., precum arată în numărul său din 13 Februarie ziarul „Magyarág”, se va sărbători în Finlanda împlinirea unei sute de ani de când s'a făcut epopeea „Kalevala”.

Centenarul acesta va fi sărbătorit între altele — o spune același ziar — prin naționalizarea numelui a 25 de mii de familii cari nu au nume finlandeze.

Se vede că nu de geaba întrețin aceste neamuri nordice ale ungurilor legăturile pe care le întrețin cu Budapesta de câțiva ani încoace. Societatea de maghiarizări de nume a cardinalului Serédi face școală. Pe când și cealaltă școală, a turanicului aluia care s'a apucat să maghiarizeze și numele de cai, de boi, de câni, de pisici, de păduchi și de alte viețuși necuvântătoare?

Inconștiență

Cităm în n-rul din 14 crt. al ziarului „Ecoul”:

„Mi-a căzut în mână, din întâmplare, rețeta unui tânăr medic român. Cu surprindere am constatat că adresa (strada și no.) precum și calitatea lui (medic de femei) era în ungurește.”

Vești nouă dela Senteș

— „Episcopul“ excroc, schismatic și cu balabustă Ștefan Németh e încă tot la parohia din Senteș. —

Emițitorul „Budapesti Hír-” a publicat Joi, 14 Febr., următoarele:

„Cererea urmașilor intemeiilor parohiei ortodoxe din Senteș, primarul dr. Emeric Nagy a convocat comitetul parohiei; scopul convocării a fost să se aranjeze odată și pentru todeauna chestiunea preotului ortodox Ștefan Németh, care recuză la legea iacobită-siriacă. Comitetul parohial a avut astăzi la primărie sub președinția primarului Emeric Nagy. Cei de față au hotărât totuși că nu-l mai recunosc pe Ștefan Németh, care a trecut la legea iacobită, și au vrut să aibă nimic comun cu dânsul; cu începere dela 15 februarie nu-i mai lasă să intre din casa parohială. Totuși l-au provocat pe Ștefan Németh să le predeie cu invenția bisericii și toate ale ei.”

Cetitorii noștri mai vechi cu siguranță întreaga mârșăvie căreia-i se capătă (dar oare îi pune?) astăzi hotărârea a comitetului parohial din Senteș.

Pentru mulții cetitori noi ai „Gazetei Antirevizioniste,” vom scrie pe scurt despre ce blesteme s-a spus.

Gvernul maghiar, vrând să maghiarizeze biserica ortodoxă (maghiară și sârbească) din România, a pus la cale pe o parte de excroc, foști comisari politici, ajunși prin înșelăciune prin lăpădare de credință foști ortodocși, sau foști preoți politici cari și-au lăpădat creștinismul ca să trăiască cu balabuste — să adune 'n jurul lor foști ortodocși ungurizați vor putea (în special români macedonici), să-i îndemne să ceară bisericii ungurească, să-i pună să lăpădărească pe nedrept, în numele parohiilor, că se fac neamători de episcopia sârbească Buda sau de cele românești, apoi să ceară să li se dea o episcopie maghiară ortodoxă, și să fie călăul românilor și al boilor ortodocși precum a fost la greco-catolică dela Dorog românii uniți. Capul acestei scheme a fost fostul preot călău din Senteș Ștefan Németh, care a trecut la ortodocși ca să poată să se cuibărească și să stoarcă bani dela sârbi sub cuvânt că merge să facă misionarism ortodox în America, unde însă nu a dus, ci s'a întors cu o masă de aur și cu bani cu tot din Ungaria, ca să se pună 'n cămin la guvernului. Németh acesta pe care, la fel ca și pe ceilalți preoți din tovarășia lui, guvernul „Függetlenség” al primarului Gombos l-a numit „un articol de senzație excrocilor” — a adunat în jurul său, într-o lună o fi anu, vreo zece preoți de aceeași pănură, și i-a dat să lăpădească episcop. Guvernul s'a făcut că nu-l recunoaște, și de altă parte a făcut interdicție dela patriarhii ortodocși ca să nu-l recunoască. Patriarhii,

toți fără deosebire, s'au împotriviți. Atunci Németh s'a dus în Siria, unde este un patriarh e-retic, la Homs, și firește nu i-a fost greu să obțină dela el recunoașterea, dat fiind că acest patriarh n'are încă niciun episcop sub puterea lui. Németh s'a întors astfel acasă, astăzi toamnă, ca episcop schismatic. Urmarea: patriarhul din Constantinopol, căruia i se supuseră parohiile ortodoxe „maghiare” așa-zise independente cari se scosese de sub puterea episcopului sârbesc de Buda, a dat 'napoi imediat episcopului sârbesc aceste parohii zise ungurești, ca să le ferească de schismă. Și ar mai fi urmat multe alte lucruri, foarte puțin plăcute guvernului maghiar, dacă guvernul Gombos, amestecat tocmai atunci în afacerea Marsilie, nu-și trăgea seama. Guvernul

maghiar s'a lăpădat deci de Németh și l-a declarat *aconfesional, adică fără religie.*

Așa scrie adevărat pe hârtie.

În realitate, însă, precum se vede din știrea din capul acestor rânduri, Németh a putut continua până 'n zilele trecute să facă pe parohul Senteșului, și va continua să mai stea până la primăvară în casa parohială, pentru că până atunci să mai poată pune ceva la cale.

Hotărârea dării lui afară din parohia odinioară românească a Senteșului, aparținătoare până la război episcopiei Aradului, e adusă de comitetul parohial. Comitetul acesta l-a mai dat însă odată 'n judecata poliției, pentru delapidare, și totuși excrocul a putut rămâne pe loc. Deci să mai așteptăm să vedem ce va face guvernul în chestia asta. Deși cam știm noi ce va face.

Bibliografie

Luceafărul

A apărut zilele acestea al 2-lea număr (pe Febr.) al revistei timșorene „Luceafărul” de sub conducerea d-lui deputat A. Cosma junior.

Publică în acest număr poezii d-nii Adrian Maniu, Ion Pillat, Radu D. Rosetti, Gr. Popiți, Dorian Grozian, Ion Mureșanu-Mureș, Petre Bogdan și Al. Iacobescu. D. Cezar Petrescu semnează un interesant articol despre nevoia redactării unei antologii pentru Românii din America, d-nii Ion Totu și A. Cosma jun. fragmente de note de călătorie, iar d. Ion Clopoșel, președintele Sindicatului presei române din Ardeal și Banat, arată într'un articol rolul revistei „Luceafărul” la frontiera de vest. P. S. Sa Dr. Alexandru Niculescu, episcopul unit al Lugojului, publică un studiu despre noua pictură a Catedralei greco-catolice din Lugoj la care a lucrat timp de 6 ani marele pictor bănățean Virgil Simionescu. Studiul acesta este ilustrat cu frumoase și mari reproduceri după pictura bisericii. D. dr. Cornel Corneanu, vicepreședinte al adunării deputaților, publică amintiri despre alegerea de acum 25 de ani a I. P. Sale Dr. Miron Cristea în scaunul de episcop al Caransebeșului. D. dr. Aurel E. Peteanu colaborează cu un articol comemorativ despre Coriolan Brediceanu și Ioan Vidu și cu câteva doine bănățene din colecția sa folclorică. La cronici d. dr. Nicolae Brinzeu publică un articol despre mitropolitul Vasile Suciu, d. dr. Iov o cronică a Basarabiei, d. I. Seracin o cronică bucureșteană, d. Ion Urdea o cronică clujeană, d. Adrian Suciu un articol despre planul de sistematizare a municipiului Timișoara și d. Const. Miu-Lorca un articol despre Constantin Bacalbașa.

Pentru domniile dela poștă

Ni s'a semnalat din mai multe părți că unii dela poștă — de sigur că nu pot să fie români — poartă „Gazeta Antirevizionistă” sâmbetele, și o fac pierdută sau o trimit 'napoi la Arad ca refuzată, fără să o fi văzut destinații. Am verificat aceste semnalări, și trebuie s'o spunem că s'adevărate. Nu mai vorbim de faptul că dela Gulavățand ni-au venit 'napoi toate — dar absolut toate — numerele de probă trimise gratuit, cu însemnele ortografiate asiatic: „Retur Napoi Nasa primesta”. Să amintim însă alte cazuri, mai mult decât edificatoare. Dela Sâmbăteni ni-a cerut astăzi toamnă gazeta cetitorului Ioți Constantin, și firește i-am trimis-o. Ni-am pomenit apoi cu ea refuzată, pentru că după vreo lună d. Ioți să ne facă imputări că de ce nu l-o trimitem, fiindcă d-sa n'a văzut nici un număr. Am înțeles imediat unde s'a făcut mârșă. Sâmbătenii au poșta la Ghoroc, și la Ghoroc, se știe, sunt tari și mari ungurii. Alt caz: Părințele Rusu dela Nădab ni-a plătit abonamentul până la 1 M l, și ne-am pomenit în Ianuarie că 'n două rânduri, una după alta, gazeta sa ne vine 'napoi, cu mențiunea „refuzat”, fără ca — precum ni-a arătat Sfântia Sa — destinații să fi văzut exemplarele cu pricina. Tot astfel am primit săptămâna aceasta, ca „refuzat”, exemplarul parohiei ortodoxe din Pața, jud. Timiș, care deasemenea și-a plătit abonamentul.

Ce să zicem despre asemenea lucruri? E cu putință să se întâmple așa ceva la poșta românească, unei gazete antirevizioniste?

Semnalăm clădărenia aceasta revoltătoare conducătorilor poștei, și-i rugăm să ia măsurile de cuviință. Pentru că să nu fim nevoiți să recurgem la alte căi de apărare.

ȘTIRI

Rugăm pe onorații res-tanțieri să înțeleagă că un ziar nu se scoate cu vânt ci cu parale grele și cu trudă, deci să binevoiască să-și facă datoria, achitându-și abonamentul. Vom fi alfel siliți să-l facem să fie arătați cu degetul.

Fiindcă unii dintre abonații cari primesc gazeta de astăzi toamnă gresesc și trimit numai abonamentul dela 1 Ianuarie înainte, îi rugăm să-și întregesc abonamentul, iar pe cei ce își plătesc abonamentul de aci înainte, să achite odată cu abonamentul pe anul 1935 (pe-un an sau pe-o jumătate de an) și datoria depe lunile din anul trecut, socotită la 15 lei pe lună.

Abonații noștri din Arad sau cari au treburi la Arad, își pot plăti abonamentul la administrația ziarului, în str. Nicu Filipescu 30, sau la d. Miloș la Librăria Diecezană din str. Eminescu.

În cadrele „Astrei” va avea loc astăzi, 17 Febr., în sala festivă a liceului „Moise Nicoară” din Arad, o conferință a d-lui profesor universitar Nae Ionescu, directorul ziarului suspendat „Cuvântul”. Conferința d-lui Nae Ionescu are titlu: „Ce e o graniță”, temă deosebit de importantă la colț de țară. Conferința are loc la Arad, dela Timișoara, la 2 d. a.

Din inițiativa primarului Szendy s'a înființat la Budapesta sub patronajul soției regentului Horthy o comisie „pentru protecția omului”. Asta în loc să se aducă o lege de reformă agrară.

„Uj Magyar-ság” dela 1 Febr. a anunțat că „e vorba” să se dea lui Eckhardt o cină, pentru a-i sărbători meritele dela Geneva și a demonstra că e nevoie de trimiterea lui și pe viitor la Societatea Națiunilor.

Vorba ceea: Bate șeaua să 'nțeleagă iapa. Iapa însă nu vrea să 'nțeleagă, încât au trecut de atunci aproape trei săptămâni, și nici vorbă nu-i de sărbătorirea proiectată.

La Budapesta se pregătește cu gândul la Săcuime o copie a „fântânii cântătoare” dela Târgu-Murăș. „Minunea” aceasta ungurească dela Târgu-Murăș era opera unuia Bodor din Săcuime, despre care „Magyar-ság” din 8 crt. spune că a fost unul dintre cei mai geniali falsificatori de bani.

Unul dintre mariile câștiguri dela tragerea de Vineri a loteriei statului, un milion de lei, a fost câștigat cu lozul 28195 al societății Casa generală de păstrare din Arad. Fericiții câștigători (fiecare cu un sfert de loz) sunt un negustor din Arad, o nevastă de negustor din Brad, un cetățean din Petroșani și un altul din București.

S'a anunțat în „Uj Magyar-ság” dela 1 Febr. că guvernul maghiar a interzis intrarea în Ungaria a cărții recent apărute a lui Seton Watson (Scotus Viator): „History of the Roumanians” (Istoria Românilor).

Partea Széchenyitelep a satului Izsák din Ungaria a fost izolată din pricină că bântue acolo tifosul exantematic. (Cf. „Magyar-ság”, 8. II).

Marti, în 19 Febr., se ține la Orade o consfătuire a episcopilor uniți, ca să ceară Vaticanului să ratifice mai de grabă regulamentul alegerii mitropolitului Blajului, deoarece până la această ratificare vacanța mitropoliei nu poate fi întregită.

Duminea trecută s'a făcut la Arad o impresionantă pomenire luptătorului național și cărturarului Vasile Goldiș, cu prilejul împlinirii unui an dela trecerea sa la cele eterne. S'a oficiat un parastas la catedrală, apoi s'a inaugurat la Palatul Cultural un muzeu înfățișând cancelaria dela consistor a răposatului. După această inaugurare, la care au vorbit P. S. Sa Episcopul Grigorie, primarul dr. I. Ursu, d. Ascaniu Crișan, d. dr. Corneliu Rădu și d. secretar al Ligii Antirevizioniste Aron Petrușiu, asistența a plecat în pelerinaj la mormântul defunctului. După amiază a avut loc la Palatul Cultural o conferință a d-lui prof. Silviu Dragomir, despre Goldiș omul politic.

Balul studenților „săcui” dela Budapesta

Înainte de Crăciun am reproduș după programul unui bal studențesc dela Cluj aranjat de partidul maghiar, lista — pe jumătate cu nume românești — a studenților unguri dela universitatea clujeană. Ni-l dat acum să vedem că nu numai studenții unguri dela Cluj nu s'nici pe jumătate de origine maghiară, ci nici înșiși studenții săcui dela Budapesta.

Studenții aceștia au avut Miercuri la Budapesta un bal. Și iată, după lista incompletă a participanților, publicată de „Uj Magyar-ság” în numărul din 14 crt., cine-au fost de față: Kosa Baba (Coșa), Bojari Mancl (Boian), Estegăr Baba (Stegar), Vákár Tibor (Vălar), Bok Ucu (Boc), Moldovai Istvan, Gh. bal (Ghibă), Zucza (Zuța), Bojari Jolán (Botan).

Viriliștii din județul Zala

Ziarul „Magyar-ság” a publicat în 14 Februarie o știre cât se poate de interesantă. Și anume: că 204 dintre cei 540 de viriliști ai județului Zala (de dincolo de Dunărea maghiară) sunt evrei.

Pentru că să înțeleagă toți despre ce este vorba, adăugăm că se cheamă în Ungaria viriliști cetățenii cari plătesc cel mai mare impozit, adică cei mai cu stare, și cari în baza aceasta constituiesc adunarea județeană, congregația.

TOT ROMÂNUL DE BINE CITEȘTE ZIARUL

Regentul Horthy a pus pace între Gömbös și Bethlen

— Rezultatul: Chestiunea reformei agrare a dispărut din discuție —

S'a adevărit prea de tot repede ceea ce spunem în relatarea noastră din rândul trecut despre criza politică pricinuită în Ungaria de pactul dela Roma:

Marele reformator Gömbös a dat mâna cu Bethlen, și ca urmare de-o săptămână nu se mai vorbește nimic în presa „reformatorilor” despre reforma agrară.

Lupta ce s'a dat am arătat-o pe larg în numărul nostru trecut, și nu mai nevoie să o descriem. Destul să reamintim că taberele au fost acestea: de-o parte latifundiarii, cu Bethlen, de alta falșii țărâniști ai lui Eckhardt, cumnatul nevestei de neam șvăbesc din Arad a regentului de viță slovacă Horthy, iar la mijloc generalul Gömbös, trăgând spre Eckhardt și făcând urit la Bethlen pentru că a scris în „Pesti Napló” că Ungaria nu trebuie să aducă în tratativele ce le va avea cu statele succesoare, la recomandăția Italiei și-a Franței, chestiunea revizuirii.

Dela reforma agrară, cu care Eckhardt și Gömbös șantajau pe Bethlen cu ajutorul organizațiilor iredentiste ale Ligii „TESZ”, și ale studențimii, transformate de circumstanță în „Ligă a generației reformelor”, s'a ajuns astfel la o campanie de câteva zile în contra lui Bethlen pe chestia că a trădat revizuirea, și campania aceasta a făcut să amuțască cu desăvârșire campania cealaltă, dusă în contra latifundiilor.

Se vede că Bethlen și latifundiarii au lucrat repede și energic. Sâmbăta trecută Gömbös și contele Bethlen au fost chemați în

audiență la regent, și s'a dat după această audiență un comunicat că nu mai este între ei absolut nici-o neînțelegere. Unele ziare budapestane au vorbit și despre-o audiență a lui Eckhardt. Fapt este că și Eckhardt a depus imediat armele, iar ziarul său „Uj Magyar-ság” nu mai vorbește nici despre reforma agrară și nici despre trădarea revizuirii. (Ceea ce reproducem din oficiosul eckhardist în numărul nostru de față, sunt lucruri anterioare acestei înțelegeri, acestei trădări a intereselor milioanelor de cerșetori — cum se exprima „Uj Magyar-ság” înainte de-aceea).

Ca urmare a celor întâmplate la regent, socialiștii au publicat săptămâna aceasta prin oficiosul lor „Népszava”, un manifest prin care cer să se facă reformele făgăduite. Până aici ei se menținuseră la distanță, ca să-i lase pe latifundiarii și pe unelele acestora să se năcaie cât mai tare. Adevar spusese pe vremea aceea „Népszava”: că vor rămâne la urmă să ceară reforme singuri socialiștii.

Să mai adăugăm pentru caracterizarea situației, că vorbind despre manifestul socialist, ziarul eckhardist „Uj Magyar-ság” se răstește foarte înțepat la socialiști, prin numărul său din 13 Febr., spunându-le că nu e treaba lor ci a studenților din asociația iredentistă „Turul” (unealtă a tuturor guvernelor) ca să vorbească despre reforma agrară și despre alte reforme.

Așa s'a sfârșit cu țărănismul șefului de partid „țărănesc” Eckhardt!

Spiculiri din presă.

In loc să fină Gömbös discursuri...

Sub titlul „Vorbă și faptă”, ziarul de opoziție capitalistă „Magyar-ság” a publicat la 13 crt. un editorial în care vorbind despre ultimul discurs al lui Gömbös, scrie că-s frumoase discursurile primului-ministru, dar după ele Ungaria rămâne în și mai mare beznă. Spune apoi că decât ar tot vorbi despre cele 95 de puncte ale sale de guvernământ, mai bine

le-ar reduce la trei și le-ar traduce în fapt; mai bine ar reduce impozitele, ar aranja chestia datoritiilor, fiindcă nu mai este în Ungaria lăsaie chioară decât pentru banchete guvernamentale, și ar da de mâncare flămânzilor, căci se sinucid cu miile pe an, iar foștii combatanți nu mai scapă de licitații.

Peste 80 de milioane pe an pentru spionii partidului lui Gömbös

În ziarul „Magyar-ság” s'a publicat la 13 crt. un foarte nostim reportaj politic, privitor la așa-zisa organizație a „capilor de luptă” (élharcosok), denumire nouă, a unei organizații noi, imaginată de fostul ofițer de stat major Gömbös pentru controlarea și ținerea în frâu a guvernamentalilor lui Bethlen sau ai altora, iar ca scop mai îndepărtat, pentru intronarea dictaturii fasciste.

Capii aceștia de luptă sunt ceea ce s'a înțeles din rândurile de adineauri: spioni (pană și ai faptelor tainice ale prefectilor), și luptători de prima linie, adică organizatori ai continuilor primiri triumfale ce și le pune la cale în provincie și în capitală primul-ministru.

Ce teroare pot să desfășoare a-

cești confidenți ai generalului Gömbös, se poate înțelege din acest singur amănunt: că li s'a dat însărcinarea să facă cazierul nu numai al fiecărui membru al partidului, ci al tuturor cetățenilor!

Bine înțeles că asemenea treabă cere parale grele. „Magyar-ság” arată că „elhoarțoșii” costă mai mult de un sfert de milion pe lună (cei mai mulți cu leafă fixă), ceea ce înseamnă 80 de milioane de lei pe an.

Abonamente:

Pe un an 130 de lei, pe o jumătate de an 70 de lei.
Pentru țărani și muncitori 90 de lei pe an, 50 de lei pe jumătate de an.
Autorități, instituțiuni, întreprinderi 500 de lei.
Autorități și instituțiuni sătești, cazine 200 de lei.
Abonamentul se plătește înainte.

A doua contrarevoluție maghiară

— „Dacă n'ar fi ocupat armata română Ungaria” —

În fruntea ziarului eckhardist „Uj Magyar-ság” din 10 Febr. crt. s'a publicat sub titlul: „A doua contrarevoluție”, un articol al deputatului Ștefan Milotay, directorul ziarului, în care se spun următoarele:

„Nu și-a putut datori biruința propriilor sale eforturi (e vorba de țara ungurească și de biruința asupra comuniștilor, n. tr.), ci unei simple întâmplări istorice, intervenției militare românești, ocupației unei puteri militare străine. N'a fost înfrântă de puterea sa internă nici lumea liberal-capitalistă, nici democrația anarhică a lui Karolyi, nici dictatura comunistă. Domnia revoluționară și expoziturile ei ce au încălecat țara și societatea națională suferind, le-au izgonit și le-au luat depe capul nostru armele străinului. Puterea a căzut în mâinile guvernului (e vorba de mâinile regimului hortist) fără veste, pe neașteptate, înainte de vreme.

„Din punctul de vedere al țării poate a fost mai bine că a scăpat de suferință cu un ceas mai devreme, în chipul acesta, prin amestec străin. Din punctul de vedere al renașterii naționale interne ar fi fost însă mai bine să nu fi venit amestecul străin, și să fi trebuit să ne răfuim mai curând sau mai târziu cu domnia comunistă lăsați de capul nostru, cu propriile noastre puteri. Ni-ar fi trebuit poate ani de zile, dar anii aceștia, lupta internă, necesitatea, eforturile și încercările izolării noastre ne-ar fi dus la cunoașterea forțelor dușmane. Ne-ar fi învățat la mai multă responsabilitate, la mai multă conștiință de sine. Ar fi trebuit să ne creăm singuri și mijloacele de-a ne afirma, și elita spirituală, factorii conducători, potriviți pentru o politică reală. Toate acestea, din pricina eliberării ce ni-a venit fără veste din afară, au trebuit să ne lipsească. N'am trecut nici prin școala prin care a trebuit să treacă timp de 12 ani național-socialismul nemțesc, și nici prin luptele repezi și eroice, pline de piedeci și de greutate, dar însemnând în același timp auto-disciplină și pregătire preliminară pentru guvernare, prin cari a ajuns să-și înfrângă dușmanii interni fascismul lui Mussolini.

„Redeșteptarea noastră de-acum 15 ani a fost o insurecție care nu s'a nimerit să aibă nici un singur conducător chemat, intruchipător la nivel european și în proporție cu cerințele ungurești al dorințelor și al forțelor ei intelectuale, spirituale, morale și politice. Față de ea, cu nematuritatea ei, cu incapacitatea, zăpăceala, exagerările și desunirile ei, erau la postol puterile lumii vechi (adecă Bethlen și compania latifundiilor, — n. tr.), la început clătinați, cu prestigiul pierdut, cu forța internă slăbită, și își recăpătau conștiința de sine în aceeași măsură în care

deveneau din ce în ce mai fătife slăbiciunile renașterii. Concentrați, marele capital, marea evreime, aristocrația feudală, înalta birocrație legată prin interesele ei de lumea veche, toți au stat de veghe, s'au căutat unii pe alții instinctiv și s'au ajutat reciproc în contra forțelor creștine și populare cari înviau. Biruința lor a adus și a asigurat sub numele de consolidare restaurarea lumii vechi, reîntoarcerea sistemului politic și economic liberal-capitalist, lichidarea așa numitului regim creștin.

„O astfel de lume veche însă, dacă revine și se aranjează din nou, nu rămâne cum a fost mai înainte. Forțamente trebuie să cadă în și mai mari extremisme, și mai curând sau mai târziu trebuie să ajungă cu atât mai vârtos în opoziție cu interesele maselor. Liberalismul moale de dinainte de război a devenit în cincisprezece ani în Ungaria trianonică o satrapie capitalistă fătife, brutală, care, în lipsa unor forțe cari s'o contrabalanseze, dripind la pă-

mânt și puterea statului, cu exagerările sale grozave, devoratoare, interesele unor tiri din ce în ce mai lat le-a provocat prin mijloacele în ce în ce mai fără milă. Iar fi atenuat motivele cari simțită nevoia reacțiunii naționale creștine, a schimbărilor, a melor, le-a sporit cu atât mai vârtos, le-a adâncit, le-a acutizat. Azi aceste două lumi stau față cu o grozavă vrășma pe măsură ce contrastul ele devine tot mai insuportabil. S'a redeșteptat în această sub presiunea ei, ideea renașterii conștiința necesității inexistenței unei noi politici de reformă.

D. Milotay își încheie astfel, după ce stăruie asupra lui că noua insurecție maghiară nu mai e o insurecție locală e în ritmul actual al Europei.

„Acești 15 ani stau între ntre astăzi. Și aceasta nu mușamaliza nicio criză bugetară de guvern, nicio niciun fel de organizare solidării maghiare. Chiar (consolidarea) ar reveni moment, căderea ei, mai sau mai târziu, va fi cu definitivă.”

Reapare Strigoii

Deputatul Ștefan Milotay, directorul ziarului eckhardist „Uj Magyar-ság”, a publicat în numărul din 2 Febr. al ziarului său un articol de-o rară vehemență în contra fostului prim-ministru Bethlen, numindu-l simbolic și în bătăie de joc: „Consolidarea”, consolidarea bolșilor de temniță.

Șarja se începe cu evocarea ușurării ce-a simțit-o Ungaria când a scăpat acum patru ani de Bethlen. De-atunci i-a mers Ungariei rău, ba din ce în ce mai rău, dar i-a rămas fără atâta mângâiere: că a scăpat definitiv de cel cu „consolidarea”, care a băgat-o în pivnițele închisorii.

„Două milioane de nenorociți cari nu au după ce bea apă, un milion și jumătate de proletari agricoli, gem, se prăpădesc, se smacină apăsăți, fără nicio milă dela cineva, sub aceste bolți de pioniță. Două milioane de oameni, de-un sânge cu noi, de-un neam cu noi, frați cu noi, sufăr și pentru noi și în locul nostru, și-acolo sus nimeni nu se nduioșează de ei. Toți le ntorc spatele într-o mare trădare mută, într-o mută conspirație care gâtuie totul, care face totul de minciună, care amână totul. Două milioane de oameni sufăr acolo jos în adânc, unde lumina soarelui nu pătrunde, unde n'ajunge aierul și n'ajunge nădejdea. Două milioane de cerșetori, legați gleei cu instinctele lor străbune, copilărești, cu truda și suferințele lor dintr-o mie de ani. Sunt legați de glee cu brațele seci, cu stomacurile ghiorâindule, cu membrele dărdâindule de frig, cu mulțimea lor de copii ce strigă la ceri, și cu deasemenea la ceri strigătoarea mortalitate infantilă. Sunt legați gleei cu lan-

jurile tuberculozei care-i rănduri, rănduri, și se doboră după mântuire după iadul lor, al orașului, al mașinilor, duce la decădere morală, și spirituală.

„Și alte milioane de clase mici proprietari, cilor agricultori, cad în sub aceleași bolți de pivniță, focându-se de datorii, de zite, opriți dela minimalele gențe ale vieții, lipsiți de a puțință a mântuirii, a să cu fețele odinioară roșii acum din ce în ce tot mai alide. Poporul lui Ludovic Kossuth pe care-l visasem rezervă noi intelectualități maghiare, xemplarele frumoase, curate, puternice, mândre ale libe ale propășirii, ale ambiției pe demnității naționale și azi sunt frânte, ofilite, fără dinjă în credință și în patrie gafi în același fund de de aceleași vâsle, fără că încotro și unde o s'ajungă.

„Toți se sbat sub bolțile acestea de pivniță, toți acei ni-au adus cândva învingerea cari ni-ar mai putea o bine vreodată. Și Consolidarea acum ca toate acestea în mână așa cum sunt. Voce după ce la 1920, trecând experiențele unui război și a două revoluții, am n'apoi unde fuseserăm că început războiul, acum s'o tinuăm după 15 ani, în lăsat-o ea acum patru ceasta-i întrebarea și lupta ce se dă aici fără nare. Dacă istoria și pro rească mai au ceva de noi, atunci ne vom smul sub aceste bolți.”

provocare maghiară prea mult tolerată

ce drept condamnă justiția maghiară pe cetățenii statelor succesoare! —

amarea pentru-a doua
ntu aceleași fapte a fostu-
ar al poporului Rákosi
proteste în contra justi-
are maghiare și în general
justiției ungurești atât
afacerilor străine din
ntul englezesc cât și în

cează.
amisia parlamentară engle-
afacerilor străine minis-
terne Simon a răspuns
au obiectat că Ungaria
prin condamnarea lui
articolul 76 al tratatului
dela Trianon, spunând
articol al tratatului nu
pede, și că socoate că nu
la comuniștii lui Bela

afacerilor străine din
entul francezesc a consta-
chimb într'un singur glas
maghiară a violat
amintit al tratatului de
are prevede că nu poate
ni tras la răspundere în
pentru fapte politice co-
contra suveranității ma-
pană la data ratificării tra-
de pace.

aceste două interpretări ale
lui cu pricina din tratatul
se ocupă în „Pesti Hir-
in 9 Febr. crt. fostul mi-
de justiție Emil Nagy, și
că articolul se referă
la cei deveniți cetățeni ai
or succesoare, fiind o intre-
art. 75, în care se spune
incetează orice drepturi
maghiare asupra teritoriilor re-
acestor state.

Cetățeni români condamnați în Un- garia

am pe juriștii internaționali
ifice articolul cu pricina al
lui de pace, și ne vom, măr-
amintim o blestemăție ma-
care sperăm că va fi luată
tare măcar cu prilejul acestei
a condamnării de două ori
același lucru a fostului comi-
poporului Rákosi.

am despre faptul că Ungaria
nu și astăzi să urmărească pe
statelor succesoare și în
al pe ai României, pentru fapte
de comise înainte de ratificarea
tratului de pace, ba are ne mai
măia cutezanță să urmărească
judece pe foștii-i cetățeni și
fapte politice săvârșite pe
răul noii lor patrii, în confor-
cu conștiința lor cetățenească
datorințele patriotice impuse
de lor patrie.

bine cunoscut cazul bietului
an român Mișici, care înrolân-
în anul 1919 în armata ro-
mânească de ocupație, a condus oa-
românească la locurile unde era
să berghelia statului dela Me-
yes, și fiindcă a avut apoi
câțiva ani, imprudența să se
într'o vizită familiară la niște
dela Măcău, a fost găbit de
i, arestat, condamnat în regulă
„trădare” dela 1919, și
și făcut pedeapsa.

amintim apoi cazul avocatului
Ducal din Nădlac, care
la gara rămasă pe teritoriu
resc a Nădlacului ca să-și pe-

treacă niște oaspeți din Ungaria, și
deși avea hârtii în regulă, a fost
arestat și purtat pe jos până la
Seghedin, unde au început să-l ju-
dece la tribunalul militar pentru că
a ținut o cuvântare la o întrunire
antirevizionistă dela Nădlac.

Ca aceste două cazuri mai
sunt o sumedenie, fără să adăugăm
condamnările în contumacie ce le
pronunță tribunalele militare și sunt
trecute în lista neagră la autorită-
țile maghiare dela graniță, privind
pe cetățenii din provinciile alipite ai
statelor succesoare cari scriu ceva
în vreo gazetă în contra ungarilor,
sau cari fac vreo altă faptă patri-
otică. Cunoaștem multe cazuri de

acestea, și-i știm pe mulți cari au
fost sfătuiți din pricina acestor sen-
tințe în contumacie să nu-și pună
piciorul în Ungaria.

**Blestemăția aceasta in-
fernă a fost tolerată pâ-
nă acum de guvernele no-
astre într'un chip cu totul
inexplicabil. Vor aduce-o
oare guvernării noastre în
discuție măcar acum, când
se trage la 'ndoială însuși
dreptul Ungariei de-a jude-
ca pentru fapte politice de
dinainte de ratificarea tra-
tatului de pace pe cetățeni
ai săi actuali?**

Din tabăra germană

Conducerea partidului german
din România — precum arată
„Arader Zeitung” în n-rul din
13 crt. — s'a ocupat într'o se-
dință ținută la București zilele
trecute, de examenele învățăto-
rilor germani, de ordinul cenzurii
referitor la scrierea pe româ-
nește a numelor de localități, și
de alte „doleanțe” ale minori-
tății germane, cari știam până
acum că s'numal ale instigato-
rilor din tabăra maghiară. S'a
hotărât ca Hans Otto Roth să
prezinte d-lui prim-ministru Tă-
tărescu un memoriu protest.

La Timișoara s'a constituit
Dumineca trecută un nou partid
german, botezat „al poporului”,

cu d. Hans Beller. Precum re-
iese din relatările ziarelor nem-
țești, noul partid se inspiră din
lozincile hitleriste.

**Fostul subsecretar al minori-
tăților d'n timpul guvernării ior-
ghiste, d. Rudolf Brandsch, s'a
prezentat d-lui ministru al in-
strucțiunii publice dr. C. Ange-
lescu și l-a cerut să germanizeze
școlile maghiare de stat din sa-
tele sătmărene și sălăgene lo-
cuite de șvabi maghiarizați,
reveniți în anul din urmă la ma-
ca strămoșească.**

**Precum e de sine înțeles, de-
mersul d-lui Brandsch a pricinuit
mare enervare la gazetele ma-
ghiare.**

INFORMAȚIUNI

Că răspuns la agitația studen-
ților în drept cari au cerut prin
recenta grevă desființarea doc-
toratului, baroul avocaților din
București a anunțat săptămâna
trecută că vrea să suspende în-
scrierile în barou pe timp de mai
mulți ani. În timpul acesta, ade-
că, nu s'ar da nimăuul diplomă
avocațescă.

Iată deci că se găsește o cor-
porație care să voiască nu nu-
merus clausus sau numerus vala-
bicus ci numerus nullus, în inte-
resul unor membri cu drepturi
câștigate, dintre cari tot al dol-
lea nu este român, și în dauna
noul generații, în bună parte ro-
mânească, ce stă azi pe băncile
universitare sau își face practica
la avocații cu drepturi.

De ce numerus valach'cus al
d-lui Valda a trebuit primit în
schimb cu atâtea ostilitate?

Profesorul ieșit la pensie Ka-
ra Győző, desgroptorul de osă-
minte de-acum 150—200 de ani
pe cari le-a numit osămintele de
comandanți koșutiști, l'a inter-
zis — în sfârșit — accesul ne-
supravegheat la arhiva koșutișă
dela Palatul Cultural din Arad.
Tărzlu, dar tot mai bine decât
dupăce arhiva Palatului Cultural
ar fi pățit ce a pățit cu „cerce-
tătorul” acesta b bibliotecă liceu-
lul „Molse Nicoră”.

Celor dela Budapesta le trebe-
iarăși un motiv de instigație în
legătură cu Aradul. Se leagă
decă iarăși de osămintele pseu-
do-koșutiste desgroptate de fal-
mosul ramolit Kara Győző la
Arad, și vor să le transporte în
Ungaria și să le l groape cu
pompa și cu respectiva agitație.
„Erdéyi Hirlap” din 12 crt. ne
vestește că un avocat Iolliu Sza-
bó din Budapesta cere în sco-
pul acesta, prin presa budape-
stană, adresa urmașilor coman-
danților koșutiști execut.ți la
Arad.

Tot nu-și dau oamenii aceștia
seamă că se fac caragh'oși lu-
ându-se după falsurile fiecărui
terchea-berchea?

„Uj Magyar-ság” din 10 crt.
publică niște prorociri ale astro-
logului Georges de Muchery,
Cetitorul din stele profește că
va muri în anul acesta unul din-
tre conducătorii Ungariei, și că
Ungaria va începe tratative cu
statele vecine, cu cari va conti-
nua însă să aibă raporturi în-
cordate.

Ieri săptămâna a fost la Bu-
dapesta un bal greco-catolic, sub
patronajul episcopului Ștefan Mi-
klosy dela Dorog. L-a dat cercul
„Paul Vasvary” al studenților
greco-catolici.

Remarcăm din asistența publi-
cată de „Uj Magyar-ság” în n-rul
din 10 Febr. pe următoarele par-
ticipante: D-nele Z. Tallos, A.
Sztankay, d-soarele Zsunk Ica,
Papp Elza, Ais Bibi, Luca Kato
și Boér Vanda (Deva).

Aceiași și dup'o mie de ani...

— D. Al. Valda-Volevod despre unguri —

Răspunzând d-lui prof. G.
Popa-Liscanu care l-a trimis
cartea sa recent apărută în mai
multe volume „Izvoarele istoriei
Românilor”, d. Al. Valda-Volevod
a trimis d-lui Popa-Liscanu o
scrisoare latinească, vrednică să
figureze în autologul și în ma-
nualele școlare. Scrisoarea a fost
publicată în românește în ziarul
„Universul”, și spune între al-
tele:

„Cred că Anonimus a fost un
bărbat care a spus adevărul.

Căci nașla maghiară, și în-
ainte și după anul 900, dupăcum
ni-o arată descrierea lui Anoni-
mus, a fost totdeauna aceeași și
a rămas aceeași, generațiunile dea-
rându-l.

Poporul unguresc de astăzi a
rămas, ca mentalitate, ca mora-
vuri, ca cruzime, același, precum
a fost în timpurile moșilor și
strămoșilor lui.

Ce spune Anonymus?

„...nimic altceva nu doreau de-
cât să ocupe țări și să subjuge
națiuni... căci... așa de mult se
bucurau de vârsare de sânge
omenesc, ca lipitoarea, și dacă
n'ar fi făcut astfel, n'ar fi lăsat
pentru urmașii lor atâtea țări
bune” (p. 58).

„Căci Dumnezeu (de sigur al
Ungurilor, adică „a Magyarok
Istene”, căci Ungurii au subju-
gat țara și pe însuși Dumnezeu)...
a dat în mâinile ducelui Arpad
și a ostașilor săi pe dușmani, și
prin brațul lor au dobândit a-
goniseala autohtonilor” (p. 62).

Și... „ucizând cel mai gras
cal, făcând un mare aldămaș”
(p. 38).

Nu pot crede că Anonymus
ar fi fost de origine maghiară.
Căci, fără îndolală, dacă ar fi
Ungur, un astfel de învățat și
un bărbat atât de înțelept, n'ar
fi zugrăvit pentru posteritate un
tablou atât de oribil despre mo-
ravurile și faptele strămoșești
ale neamului său.

Pe oamenii cel morți și pe
cel vii din sângele său nu l-ar
fi trimis la furcile rușinii și a
batjocurilor tuturor popoarelor și
tuturor vremurilor.

În acele timpuri, însă, adică
ale lui Anonymus, secretarii re-
gilor, după cum însuși al ară-
tat-o, ca și Iacubovich (p. 14),
au fost călugări. Ce Ungur ar fi
putut să aibă pe vremea lui

Bela I, II, III, IV, dragoste pen-
tru literatură, pentru arte sau
pentru știință teologică! Și dacă
ar fi existat un atare Ungur,
îndrăgostit de literatura sacră,
ca Ungur, născut din părinți
oarecum sălbatici, în ce școală,
potolindu-și instinctele, ar fi a-
vut ocazie să studieze?

N'au fost oare neconținut con-
strâns. În decursul veacurilor,
regii născuți din urmașii lui
Arpad și însuși Carol I Robert
(Anjou) să poarte mereu lupte
cu barbaria și cu păgânismul
Ungurilor?

De unde a venit Anonymus
în Ungaria? Cred că a fost ita-
lian, preot, călugăr, vecin sau
oaspe al regelui, ca mulți alții.

Un comentariu un- guresc imprudent

Vorbind în fruntea numărului
său din 13 crt. despre această

scrisoare, „Erdéyi Hirlap” scrie
următoarele:

„Iată, astfel de părere are de-
spre unguri acel Alex. Valda,
care-i adevărat că s'a născut
român, dar cultura, știința, des-
toiniciile cu cari vrea să se
afirme în politică, în știința me-
dicală, ba, precum se constată
din scrisoarea sa, chiar și în do-
mentul istoriei, și le-a câștigat
în școala ungarilor barbari. Dar
dacă este așa, Valda ar fi tre-
buit de asemenea să învețe că
notarul anonim al lui Bela Orbul
n'a scris istorie ci legende, și a
transplantat în timpurile despre
cari scria, idelle, obiceiurile epo-
cilor sale, zăpăcellile evului mediu.”

Comentariul acesta, precum o
puteți constata din prima cli-
pită, este nu numai răutăcios ci
mal cu seamă mistificator și
imprudent. Istoricul lui „Erdéyi
Hirlap” — ca să nu vorbim
despre faptul că n'au ajuns încă
până unde a ajuns anul trecut
în tribulațiile sale istoria ma-
ghiară, care l-a mutat pe An-
onimus din epoca lui Bela al II-lea
Orbul într'a lui Bela al III-lea) —
proclamă însemnările notarului
Anonim drept „legende”, ca
astfel, odată cu ceea ce a spus
Anonymus rău despre unguri, să
anuleze și ceea ce-a spus despre
prezența aici a românilor în
timpul apariției maghiarilor. Cu
mistificarea lor istoricii din re-
dacția editiei arădane a lui „Pesti
Hirlap” au căzut însă din lac în
puț, pretinzând că notarul ano-
nim a transpus în epoca lui Ar-
pad lucruri din vremea sa, adică
(după ei) din jumătatea întâia a
secolului al 12-lea. Dacă ar fi așa,
înseamnă că românii tot se aflau
aici — și-anume din moși, stră-
moși — înainte de secolul al
13-lea, când pretinde istoria bu-
dapestană că și-au făcut aici
apariția cel dintâi valahi. Și mai
înseamnă ceva foarte rău pe so-
coteala maghiarilor: Că ceea ce
spune Anonimus despre jertfele
păgânești, despre obiceiurile pă-
gâne ale ungarilor lui Arpad,
sunt lucruri cari dăinuiau și în
secolul al 12-lea, după o suită și
câteva zeci de ani dela încrești-
nările Sfântului Ștefan.

Afirmăm!

Tratatamentul germanilor din Ungaria

„Budapesti Hirlap” din 12
Febr. rezumă în revista presei un
articol despre germanii din Un-
garia, publicat de șvabi maghi-
arizat Richter Marton în „Magyar-
ország”, ca răspuns la un articol
din numărul din Dumineca tre-
cută al aceleiași gazete, scris de
conducătorul asociației culturale
a germanilor din Ungaria dr.
Franz Kussbach.

Se cam înțelege din răspunsul
lui Richter, ce fel de lucruri a
spus Kussbach despre tratamen-
tul acestei minorități din Un-
garia. Șvabi maghiarizat li răs-
punde că germanii din țara
hortistă n'au nevoie să le fie
legferate drepturile, deoarece
sunt pe deplin mulțumiți și si-
tuația lor nu poate fi comparată
nici în țară și nici peste grani-
ță cu a altor minorități.

Ce și-or fi zis germanii din
Ungaria citind această provocare,
și-o poate oricine închipui, du-
pă câte sălbăticii s'a arătat în
coloanele noastre că se comit în
contra lor.

Prolog la tratativele de împăcare româno-maghiară

— Gyárfás în parlament: „am tras toate consecințele când am rămas în România”. —
— Oficiosul partidului maghiar: ungurii să nu caute împăcarea, ci să-l lase pe români să 'ntindă mâna. —

La Crăciun, precum am arătat la timpul său, s'au scris în presa maghiară dela noi două articole despre rolul ce ar vrea partidul maghiar să-i revină într-o apropiere ce s'ar face între România și Ungaria: unul al senatorului Gyárfás, conducătorul de fapt al acestui partid centrifug, și altul al deputatului de origine șvabească Willer, secretarul partidului. D. Willer spunea că partidul maghiar și-a mai oferit Budapestei acest fel de serviciu, dar oferta nu i-a fost luată în seamă; vor lua-o în seamă — spunea d-sa — când va fi mare nevoie; cu alte cuvinte, când domniile dela Budapesta vor fi la mare strâmtoare.

Marea strâmtoare a venit repede de tot. Putea de altfel să și fie prevăzută, pentru că tratativele italo-franceze cari au dus apoi la pactul dela Roma, erau știute 'ndeobște.

Duplicitatea partidului maghiar

Sinceritatea declarației d-lui Gyárfás ar fi putut fi trasă la îndoială chiar dacă n'ar exista semne că a fost rostită din îndemn budapestan. O tragem la îndoială cu atât mai ales după ceea ce s'a întâmplat peste abia câteva zile apoi: după noua cuvântare din parlament a d-lui Gyárfás, prin care s'a atăcat în vehementul chip cunoscut interzicerea de a se înlocui în gazetele maghiare numele românești de localități cu nume maghiare, adeseori de-adreptul injurioase.

Dar mai este o dovadă — și încă foarte urită — a acestei nesincerități.

Se scandalizează până și ziarele maghiare

Articolele acestea mai mult decât ciudate (mai mult decât ciudate 'ndeosebi dacă se ține seama că nu România e avizată la vre-o împrietenire ci-i avizată vital Ungaria, din care pricină ea a și fost aceea care l-a pus pe d. Gyárfás să înceapă chestia) au făcut până și 'n redacțiile centrifugilor impresia cea mai penibilă.

Ziarul „Napló” din Orade îi închină șvabului maghiarizat Sulyok (fost solgăbirău unguresc), autorul articolului din „Erdélyi Lapok”, un editorial, în care îl combate spunându-i: ba da, trebuie să 'ncepem a ne apropia de români, căci o înțelegere cuminte face mai mult decât împănarea trușă; să nu umblăm după fraze goale!

„Brassói Lapok”, care se știe că este de întovărășit cu irendenta, s'a scandalizat și el, și a publicat în numărul din 15 Februarie sub semnătura corespondentului său din București Andrei Kakassy un articol de fond vrednic de toată atenția, tipărit cu litere deosebite.

Se citează în introducerea acestui articol cuvintele din oficiosul „Keleti Újság” prin cari

Se știe că în foarte scurtă vreme după acest articol al d-lui Willer, s'a pus Ungariei verde chestiunea: să încheie cu statele succesoare învoielii că n'o să le primejduiască prin acte de violență frontierele și că nu se va amesteca în treburile lor interne.

Declarația d-lui Gyárfás

Ungaria a căutat să vâște în fața acestei invitații. Apoi, când n'a mai fost în cotro, când a ajuns rândul lărgirii pactului dela Roma prin tratativele anglo-franceze dela Londra, senatorul Gyárfás a fost sfătuit — se înțelege că dela Budapesta — să facă 'n parlamentul românesc declarația cunoscută: că minoritarii unguri nu-s centrifugi, că nu ciulesc urechile la 'ndemnurile irendentel, că rămânând alci când s'a ratificat tratatul de pace, au tras toate consecințele acestel rămăneri.

La câteva zile după noua cuvântare a d-lui Gyárfás, în oficiosul partidului maghiar, în „Keleti Újság”, și deasemenea în oficiosul catolicilor unguri, în „Erdélyi Lapok” dela Orade, a apărut un articol despre chestia apropierei între români și între minoritarii maghiari, spunându-se oarzan: că nu trebuie să lucreze niciun ungur în această direcție, deoarece inițiativa apropierei trebuie să vină dela români, cei cari au să 'ntindă mâna 'mprietenirii trebuie să fie românii.

se spunea că ungurii nu trebuie să caute apropierea ci trebuie lăsați să 'ntindă mâna românii. Și adaugă d. Kakassy:

„Vorbă respicată, limpede, acceptabilă.

„Adecă ar fi acceptabilă, dacă 'representanța laică a minorității maghiare” (termen întrebuintat de „Keleti Újság” — n. tr.) ar fi avut și în trecut această purtare. Cu alte cuvinte: dacă ar fi fost consecventă cu principiile profesate azi”.

Urmează arătarea inconsecvenței partidului maghiar:

D. Kakassy arată că 'n anul 1929 a fost la București un bal al studenților maghiari, pus sub patronajul d-lui Gusti (pe-atunci decan, mai pe urmă ministru de instrucție) și al d-lui Iorga. La bal d. Gusti i-a dat d-lui Kakassy o carte cu dedicație pentru secretarul partidului maghiar, și l-a însărcinat să invite pe secretarul partidului la o colaborare româno-maghiară, ce s'ar începe cu conferințe ținute de oameni de știință ai minorității maghiare la Institutul Social Român.

Invitația a fost pusă de partidul maghiar ad acta. Adecă trecută la dosar, la coș.

„După aceasta întrebam cu onoare (continuă d. Kakassy): unde a rămas teoria „mâinii în-

tinse”? Nu s'au oarecum minci nos amarele cuvinte pline de demnitate” (ale oficiosului „Keleti Újság”).

Cu drept cuvânt încheie d. Kakassy spunând că asemenea articole sunt lipsite de gust, și că: „Minoritatea maghiară n'are nevoie de astfel de sfaturi, ci mai curând sau mai târziu va găsi calea corectă și fără strădania autorului articolului. Să nu scrie despre „mâini întinse”, — în nicio privință — niște mâni cari numai au stricat și au împiedecat pe acei cari au voit să construiască”.

Iată în sfârșit un glas cinstit. Să-l ținem minte, pentru că partidul maghiar și cu redactorii săi foști solgăbirăi vor căuta să-l facă uriaș, și de altă parte pentru că chestiunea apropierei româno-maghiare va mai veni de aci 'nainte adeseori în discuție, ca urmare a loviturii ce s'a dat revizionismului maghiar prin pactul dela Roma.

Ce nu se poate... și totuși se poate

Să fii însurat cu unguroaică, să boscorodești în familie numai ungurește, să-ți fie nevasta redactoare la o gazetă irendentistă cu legături cu oficiosul Ligii Revizioniste, să-ți-o lași să facă plimbări pela Budapesta, iar tu să te erijezi în director de revistă anti-revizionistă. Noroc c'o spui că treaba asta nu te angajează decât singur pe tine!

Să fie într'un oraș de graniță ca Sălonta 100 de funcționari maghiari și numai 10 români, și să cadă la examenul de limba română dintr'o sută numai 14...

Să tolerezi într'o bibliotecă municipală, precum se 'ntâmplă la Palatul Cultural din Arad, o carte budapestană a unui dezertor din armata română, în care se scrie că românii fierb pe copiii unguri ca să facă din ei rachiu...

Să fii lăsat să scrii — ca „Aradt Közlöny” — că patria ta se 'ntinde din Pannonia, peste Slovacia, până la Sibii, și tot tu să zbiești că te gâtuie cenzura românească...

Să scrii ca același „Aradt Közlöny”, că a îndemna publicul românesc să semnaleze greșelile de limbă românească din textele firmelor și din afișele de stradă, înseamnă a îndemna lumea la „delaflune”. (Auzi vorbă! Parcă publicul românesc al Aradului ar fi obligat la cârdășii cu slujitorii limbii românești!)

Săptămâna

În țară: O săptămână grea pentru guvern, că s'a 'nceput al d-tuirea bugetului. Expertul străin boin, care a părăsit țara dând despre finanțele noastre un raport foarte puțin plăcut dar pe alocuri ne (acolo unde băga de vînd că s'au numit învățători și că impozitul țărănilor și-al viticultorilor e prea i-a dat îndrumări să-l facă mai redus decât de-acum, să nu mai facă numiri de funcționari, strângă mai tare pe contribuabilii restanțieri. Ministrul de finanțe, Victor Antonescu, și-a început teriatul sub auspiciile acestora negre. A dat porunci publice la 1 Martie numele restanțierilor și s'a recurgă la constrângeri, a ordonat apoi să nu se facă numiri de slujbași, și a impus fiecărui muncitor să-și reducă cheltuielile. Al armatei a trebuit să ducă bugetul cu o jumătate de miliard. Ministrul instrucției, d. dr. Angelescu, refuză să facă plan guvern în asemenea condiții; s'a vorbit toată săptămâna, cu foarte mare părere de rău, despre plecarea din fruntea școlilor.

La 18 Februarie se 'ncepe 'n parlament discuția Skodel. Național-țărăniștii se pregătesc pentru mare. De altfel au fost hărțuieți în parlament săptămâna.

Numerus valachicus al d-lui Valda — adecă școala reia unei măsuri după care să fie lăsați minoritarii școli, în slujbe, în industrie — prinde rădăcină. Bucureștii tineretului din baroul avocaților a pornit în frunte cu d. Ion Moța o mișcare ca să se pună în instrăinări barourilor. La Cluj studenții au făcut o manifestație de simpatie d-lui Valda-Voivod.

O conferință ce era s'o țină la București d. Nae Ionescu dar a fost oprită, a prilejuit o hărțuire între studenți și forța publică.

Țara a suferit săptămâna aceasta alte două deri mari: au încetat din viață, în vârstă înaintată, academicianul Ion Bănuș, unul dintre cei mai mari tineri ce i-a dat Transilvania, și luptătorul național Francisc Hosu Longin, ginerul răposatului Gheorghe Pop de Băsești. Fie-le țărâna ușoară.

Săptămâna externă a adus din nou orizont primejdia războiului african. Abisinia și Etiopia au concentrat una în contra alteia trupe, și toată săptămâna au fost temeri că se 'ncepe războiul. Japonia care e amestecată în mare măsură în treburile Abisiniei (i s'a dat monopolul bumbacului și modernizarea materiei abisinienilor) a făcut la Roma avertizări energice. Se pare că conflictul, pricinuit de-o parte de niște incidente de frontieră provocate de abisinieni, iar de altă parte de presiunile Italiei ca să i se dea peste Abisinia drum către mare, se va aplană în câteva zile pe calea bună.

Japonia s'a amestecat de altfel săptămâna aceasta și 'n Europa, încheind cu Polonia o alianță militară.

În Austria au fost concentrări de trupe, ca să se împiedece cu prilejul comemorării turburărilor din trecută vr'un asalt hitlerist sau socialist. Au fost oarecări de incendieri.

În Iugoslavia-i campanie electorală. Opoziția sub conducerea croatului Macek, ieșit de curând din temniță. E vorba să i se alăture și boșniecii macedoneni ai lui Spaho. Slovenii lui Koroșet sunt în tensiune cu guvernul. Partidele dizolvate au început să se reorganizeze.

Criza politică din Ungaria a fost din nou înrăutățită pentru cătăva vreme, prin împăcarea lui Gömbösi cu Bethlen, făcută cu prețul amânării reformei agrare.

Germania și-a dat răspunsul la propunerile Angliei și Franței, arătând că e dispusă să ducă tratative preliminare, dar că face rezerve cu privire la pactul referitor la independența Austriei și la pactul oriental.

Din raiul hortist

70 de servitoare studențești și 143 cu bacalaureat

Ziarul „Uj Magyarország” a ratat printr'un reportaj publicat în numărul său din 10 Febr. crt., că la Budapesta sunt 70 de servitoare studențești și 143 cu bacalaureat.

Ca o explicație a acestui lucru, reamintim cele ce le-am relatat anul trecut: că

numărul studenților din Ungaria mare, și că statistica de acum o lună a asociației licențierilor șomeri, sunt fără de Ungaria peste 20 de licențiați.